

De Rading Een methodiek voor Meidenhulpverlening

Inventarisatie van ideeën, standpunten en draagvlak

Drs. C.M.A. van Laarhoven-Aarts (GZ-psycholoog, KP specialist)

R.B. Jaspers (Masterstudent Pedagogische Wetenschappen UU)

Ambulatorium Afdeling Jeugd

December 2007

Faculteit Sociale Wetenschappen

Universiteit Utrecht

Samenvatting

Het doel van deze studie is het krijgen van inzicht in de aard van het professionele draagvlak voor de ontwikkeling van een meidenmethodiek in De Rading. Het betreft een literatuurstudie en een verkennend kwalitatief onderzoek waarbij de standpunten van medewerkers en leidinggevendenden met betrekking tot methodiekontwikkeling en meidenhulpverlening centraal staan. Die verschillende standpunten zijn van groot belang omdat de methodiekontwikkeling wil vertrekken vanuit de conventionele werkwijze en de medewerkers actief wil laten participeren in het vernieuwingsdenken. Een constructieve en kritische beschouwing vanuit de opgedane kennis en ervaring zal niet alleen de kwaliteit van de methodiekontwikkeling verbeteren maar tegelijkertijd ook het draagvlak voor de implementatie vergroten.

In totaal hebben, ten behoeve van het kwalitatieve onderzoek, 6 groepen deelgenomen aan de interviews, te weten 4 groepen van pedagogisch medewerkers in het primaire proces (crisisopvang, leefgroep, KTC en ambulant) en 2 groepen leidinggevendenden (teamleiders en afdelingsmanagers). Zij werden bevraagd over hun standpunten ten aanzien van methodiekontwikkeling voor meidenhulpverlening in het algemeen, naar ideeën over doelen en werkwijze bij de aanpak van ‘meidenproblematiek’ en over aspecten van kwaliteitsbeleid. Zo konden vanuit verschillende perspectieven de standpunten over relevante aspecten van methodiekontwikkeling worden geïnventariseerd. Zonder de pretentie van generaliseerbaarheid te willen wekken, laat het onderzoek zien dat de gedachte ten aanzien van methodiekontwikkeling voor meidenhulpverlening wordt ondersteund. Daarbij wordt door iedereen de kanttekening gemaakt dat onder een methodiek geen ‘geprotocolleerde aanpak’ moet worden verstaan maar eerder een visie en een daarmee samenhangende werkwijze, die de pedagogisch medewerkers een basis verschaft voor het handelen. Over de mogelijkheid van een methodiek voor alle werksoorten spreken een aantal geïnterviewden zich kritisch uit; wel geeft iedereen aan dat afstemming van werkwijzen, overleg en uitwisseling van expertise de kwaliteit van de aanpak zou verbeteren. Trajectvorming en onderlinge samenwerking binnen De Rading zou iedereen zien als een grote winst. De standpunten over doelen en aanpak van de specifieke meidenproblematiek die voorkomen uit de conventionele werkwijze sluiten aan op bevindingen uit de literatuur. Hoewel het theoretisch kader niet eerder expliciet is gemaakt blijkt er voldoende theoretische fundering te zijn voor de aanpakken die men voorstelt. In de aanbevelingen worden concrete suggesties gedaan over de methodiekontwikkeling zowel op beleidsmatig als inhoudelijk als inhoudelijk niveau.

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
2. Onderzoeksopzet	7
2.1 Onderzoeksopzet	7
2.2 Dataverzameling	7
2.3 Data-analyse	8
3. Literatuuronderzoek	9
3.1 Meidenhulpverlening	9
3.2 Methodiekontwikkeling en kwaliteit	15
4. Resultaten	19
4.1 Meidenhuis	19
4.2 Fides	22
4.3 KTC	24
4.4 Pretty Woman	26
4.5 Teamleiders	29
4.6 Afdelingmanagers	31
5. Conclusie	35
6. Aanbevelingen	41
Referenties	47
Bijlage 1	49
Bijlage 2	50
Bijlage 3	52
Schema primair proces	54
Schema leidinggevenden	55
Schema literatuuronderzoek	56

1. Inleiding

In De Rading, een centrum voor jeugdhulpverlening zijn verschillende werksoorten ondergebracht waaronder residentiële vormen zoals crisisopvang, leefgroepen en Kamer Training Centra. Ook kent De Rading een ambulante poot, waaronder het aanbod van Pretty Woman. Zowel binnen de residentiële settings als de ambulante setting is expertise opgebouwd op het gebied van meidenuhulpverlening, echter de ontwikkelingsgeschiedenis daarvan, de erkenning en prominentie zijn verschillend. Dit heeft ondermeer te maken met de ontwikkelingen, zowel op inhoudelijk als organisatorisch gebied in de afgelopen jaren. Binnen De Rading zijn aparte leefgroepen geweest voor meidenuhulpverlening en er is een aantal jaar een hulpaanbod geboden in een besloten unit, nauw samenwerkend met een Justitiële Jeugdinrichting. Methodiekstukken zijn geschreven, naar de achtergrond verschoven en verworpen tot algemeen gedachtegoed. De contextuele benadering staat echter nog steeds centraal en alle pedagogisch medewerkers ontvangen op dit gebied een intensieve training waarmee ze een kader krijgen aangereikt om de problematiek van de jongeren aan te pakken.

De ambulante poot die zich specifiek richt op meidenuhulpverlening heeft een heel andere historie doorgemaakt. Het gaat om het hulpaanbod van Pretty Woman dat zich vanuit projectvorm heeft ontwikkeld tot een geaccrediteerde methodiek voor meidenuhulpverlening. Hoewel op inhoudelijk gebied Pretty Woman alle bestaansrecht heeft, vroegen organisatorische argumenten om een andere inbedding en is een deel van Pretty Woman ondergebracht in het ambulante hulpaanbod van De Rading (naast het aanbod van ambulante gezinsbegeleiding).

De leidinggevendenden hebben het voornemen uitgesproken om de conventionele kennis en aanpak van meidenuhulpverlening en de aanpak van Pretty Woman in De Rading onder te brengen in een meer eenduidige methodiek voor meidenuhulpverlening. Na beleidsdagen in juni 2007 werd duidelijk dat de visie op meidenuhulpverlening tussen De Rading en Pretty Woman verschillend was.

‘Meidenuhulpverlening’ wordt weliswaar gezien als een vorm van hulpverlening die qua inhoud en aanpak is afgestemd op problematiek die specifiek is voor meiden tussen de 12 en 23 jaar. Maar de vraag kwam op, of deze hulpverlening bestaansrecht heeft en wat er dan zo specifiek is aan de meidenproblematiek en aan de hulpverlening die hierop zou moeten worden afgestemd. Om deze fundamentele vragen verder uit te diepen en de uitkomsten bruikbaar te maken voor kwaliteitsbeleid, heeft men besloten om een praktijkgericht

onderzoek te laten uitvoeren naar de standpunten van diverse betrokkenen op het voornemen van methodiekontwikkeling meidenuitvoering in De Rading. Juist omdat bekend is dat een succesvolle ontwikkeling en implementatie van nieuwe methodieken voor een belangrijk deel afhankelijk is van de attitude van relevante medewerkers (Raadsen & Knorth, 2000). De vraag voor het onderzoek wordt gesteld vanuit de wens tot kwaliteitsverbetering en het beleid hiervoor door praktijkgericht onderzoek te laten ondersteunen. Van Yperen (2003) wijst op de onderlinge verbondenheid tussen deze drie aandachtsgebieden ten behoeve van effectiviteit in de jeugdzorg. Hij stelt dat praktijkontwikkeling en onderzoek onlosmakelijk met elkaar zijn verbonden en wijst daarbij op twee typen onderzoek. Praktijkontwikkeld onderzoek ondersteunt de praktijk direct bij het tot stand brengen van een verbetering en wetenschappelijke studies waarbij ‘van buitenaf’ kennisbronnen worden aangeboord waaruit de praktijk inspiratie kan putten. In het onderhavige onderzoek zijn beide typen verwerkt. Het onderzoek betreft een kwalitatief onderzoek. Dit is onderzoek waarbij overwegend gebruik wordt gemaakt van gegevens van kwalitatieve aard en dat als doel heeft onderzoeksproblemen te beschrijven en te interpreteren. De methode van dataverzameling is onder andere het half-structureerde interview (Baarda, De Goede, & Teunissen, 2001). Door middel van deze interviews is informatie verzameld bij medewerkers, de zogenaamde ‘experts’, de interviews kunnen derhalve worden getypeerd als ‘expertinterviews’.

- De visie zal worden gevraagd op metaniveau: daarbij gaat het op de visie over een methodiek binnen De Rading.
- De visie zal ook worden gevraagd op inhoudsniveau en wel over de volgende drie gebieden:
 - doelen en werkzame aanpakken (inhoud)
 - basisvoorziening en noodzakelijke expertise (randvoorwaarden)
 - positionering en deskundigheidsontwikkeling van medewerkers (kwaliteitsontwikkeling)
- Tot slot zal worden gevraagd naar de visie op kwaliteitsbeleid ten behoeve van de methodiekontwikkeling.

De volgende secundaire doelen kunnen worden onderscheiden:

- Het inzetten van expertise van de medewerkers en hun leidinggevenden op het gebied van meidenuitvoering ten behoeve van een methodiekontwikkeling voor drie te

onderscheiden werksoorten van residentiële hulpverlening, te weten crisisopvang, behandeling (Fides) en KTC en voor de ambulante poot, waarbinnen Pretty Woman.

- Het creëren van een draagvlak voor de methodiekontwikkeling voor meidenhulpverlening voor de drie onderscheiden en voor de ambulante poot.
- Het creëren van een gezonde basis voor kwaliteitsbeleid.

Aan de doelen wordt gewerkt door na inventarisatie van de standpunten van de diverse betrokkenen de visie te beschrijven op de inhoud, randvoorwaarden en de kwaliteitsontwikkeling betreffende de invoering van een methodiek meidenhulpverlening binnen De Rading. Op basis daarvan worden aanbevelingen gegeven voor de implementatie en beleidsontwikkeling.

Het onderzoek zal worden ingeleid door een theoretische studie die enerzijds gericht is op de essentie van meidenhulpverlening en anderzijds op kwaliteitsbeleid.

De vraagstelling

De doelstelling van het onderzoek heeft geleid tot de volgende vraagstelling:

Welke standpunten hebben de verschillende ondervraagde (ervarings-)deskundigen - de hulpverleners en hun leidinggevenden - over de ontwikkeling en implementatie van meidenhulpverlening in de residentiële en ambulante afdeling van De Rading en is er een theoretisch fundament waarop deze opvattingen kunnen worden gebaseerd?

Deelvragen:

- Hoe kijken de hulpverleners en hun leidinggevenden van drie relevante residentiële groepen, te weten crisisopvang, behandeling (Fides) en KTC en van de ambulante poot (Pretty Woman) aan tegen de ontwikkeling en implementatie van één methodiek meidenhulpverlening in De Rading?
- Hoe kijken de hulpverleners en leidinggevenden aan tegen de inhoud en randvoorwaarden van ambulante en residentiële Meidenhulpverlening binnen De Rading?
- Hoe kijken de hulpverleners, leidinggevenden en beleidsmakers aan tegen kwaliteitsbeleid ten behoeve van de ontwikkeling en implementatie van de methodiekontwikkeling Meidenhulpverlening in De Rading?

2. Onderzoeksopzet

2.1. Onderzoekseenheden

De informanten worden geselecteerd op basis van hun expertise en/of ervaring op het gebied van hulpverlening aan meiden. De volgende keuzes zijn gemaakt:

Hulpverleners binnen het primaire proces:

residentieel:

- crisisopvang 'Meidenhuis'
- leefgroep (alleen meiden) 'Fides'
- Kamer Trainings Centrum (ervaring in de Unit, besloten KTC)

ambulant:

- Pretty Woman

leidinggevend:

- teamleiders van crisisopvang, leefgroep, KTC en Pretty Woman
- afdelingsmanagers residentieel en ambulant

In bijlage 1 is de lijst opgenomen met namen en achtergrondgegevens van de deelnemers aan het onderzoek.

De onderzoekseenheden zijn groepen van geïnterviewden waarvan de samenstelling uiteenliep van één informant (KTC) tot 5 informanten (teamleiders). De vragen zijn per groep beantwoord omdat het doel was, vanuit het perspectief van de werksituatie in te gaan op de gestelde vragen. Voorafgaand aan de interviews is er een voorlichtingsbijeenkomst gehouden zodat de deelnemers aan het onderzoek op de hoogte waren van de doelstelling en opzet van het onderzoek. De sheets van deze bijeenkomst zijn opgenomen in bijlage 2.

2.2. Dataverzameling

Om een antwoord te krijgen op de onderzoeksvragen is gebruik gemaakt van semi-structureerde interviews, te weten expert- of informanteninterviews, van ongeveer anderhalf uur (Baarda, De Goede, & Teunissen, 2001). Voor de interviews is een topiclijst geconstrueerd aan de hand waarvan de standpunten ten aanzien van de methodiekontwikkeling voor meidenhulpverlening konden worden geformeerd. De topiclijsten zijn opgenomen in bijlage 3. Alle interviews zijn schriftelijk vastgelegd en later

uitgewerkt. Deze uitwerking is teruggestuurd naar de ondervraagden met het verzoek om te controleren of het verslag overeenkomt met hetgeen ze hebben gezegd tijdens het interview.

2.3 Data-analyse

De categorisering van de schriftelijke vastlegging van de interviews per ondervraagde groep maakte het mogelijk om de opvattingen per groep te inventariseren en later met elkaar te vergelijken. Allereerst zijn per groep de opvattingen geïnterviewd over methodiekontwikkeling voor meidenuitvoering in het algemeen (domein 1), daarna zijn de opvattingen geïnterviewd over de werkwijze (domein 2) en tot slot zijn de opvattingen over kwaliteitsbeleid verzameld (domein 3). In het samenvattend onderdeel zijn de onderzoeksbevindingen per domein onderling met elkaar vergeleken zodat consistentie en inconsistentie in de opvattingen kon worden vastgesteld. Door een confrontatie met de theoretische bevindingen kon vervolgens de theoretische fundering van verschillende inzichten worden aangetoond. Hierbij willen we benadrukken dat het hier gaat om een kwalitatief verkennend onderzoek. Het gaat om het leren kennen en begrijpen van standpunten die de verschillende geïnterviewde groepen aandragen vanuit hun perspectief of betrokkenheid. De aard en inhoud van de standpunten is van belang bij de methodiekontwikkeling voor meidenuitvoering.

De onderzoeksopzet laat niet toe om kwantitatieve uitspraken te doen over de representativiteit van de genoemde opvattingen voor de andere medewerkers van De Rading.

3. Literatuuronderzoek naar kwaliteitsbeleid ten behoeve van methodiekontwikkeling voor meidenuitvoering

3.1. Indicatoren voor Meidenuitvoering

Meidenuitvoering

De periode van de adolescentie wordt gekenmerkt door fysieke, emotionele en sociale veranderingen. De manier waarop een adolescent omgaat met deze veranderingen en de aard van beoordelingen over het zelf is voorspellend voor de uitkomst van de transitiebeleving (Craft, Pfeiffer, & Pivarnik, 2003). Tijdens de transitie staan twee ontwikkelingstaken centraal, de ontwikkeling van autonomie (gepaard met separatie van de ouders door het kind) en de capaciteit voor het aangaan van intieme relaties en onderhouden van vriendschappen (Kirshner, 1994). De manier waarop deze periode beleefd wordt kan doorslaggevend zijn voor de ontwikkeling van een gezonde identiteit.

Als er een methodiek meidenuitvoering ontwikkeld beoogd te worden, is het essentieel de predictieve factoren en de aard en ernst van psychopathologie bij meiden te specificeren. De literatuur veronderstelt een rijk aanbod aan risicofactoren voor het ontwikkelen van gedrag wat aangerekend kan worden als 'risk behavior' bij meisjes. Onder dit laatste wordt overwegend internaliserende problematiek verstaan, zoals angstproblematiek, depressie, suïcide-ideatie, eetproblematiek en vroege seksuele experimentatie verstaan (Bryant, Garrison, Valois, Hivard, & Hinkle, 1995; Kirshner, 1994). Waar angstproblematiek, depressie en suïcide ook bij jongens voorkomen worden de overige indicatoren als specifiek voor meiden verondersteld. Depressie komt zo'n 70% vaker voor bij meiden dan bij jongens en verdient hiermee extra aandacht als het gaat om meidenuitvoering (Wicks-Nelson & Israel, 2006). Ook het hebben van suïcide-gedachten en de neiging tot suïcide-pogingen is omvangrijker bij meiden dan bij jongens (Bryant et al., 1995). Hiermee gepaard hebben meiden een significant lager zelfbeeld dan jongens (Thomas & Daubman, 2001). Het zelfbeeld wordt omschreven als het gevoel van eigenwaarde van een individu wat gerelateerd is aan gevoelens van competentie op onderliggende domeinen, waaronder academische en fysieke competentie (Craft, Pfeiffer, & Pivarnik, 2003). Verscheidene verklaringen kunnen worden gegeven voor dit verschil. Zo is geconstateerd dat het zelfbeeld van adolescenten samenhangt met de mate van fysieke activiteit (atletische participatie) en de fysieke competentie (Craft, Pfeiffer, & Pivarnik, 2003). De mate van eigenwaarde bij meisjes is hoger indien zij zich als atletisch competent achten. Tevens wordt bij fysieke competentie de uiterlijke beoordeling onderscheiden. Vooral voor meisjes is de beoordeling van de fysieke

identiteit (de mate van aantrekkelijkheid) voorspellend voor het zelfbeeld en de ontwikkeling van psychopathologie en risico-gedrag (Thomas & Daubman, 2001; Miller, Barnes, Melnick, Sabo, & Farrell, 2002). Overgewicht en een verhoogde BMI (Body Mass Index) is geassocieerd met lagere uiterlijke waardering (Craft, Pfeiffer, & Pivarnik, 2003). Een derde verklaring kan zijn dat meisjes eerder dan jongens hun eigenwaarde reflecteren in relatie tot anderen. Zo kan het zelfbeeld bij meiden afhangen van de mate van peer-interactie en de omvang van vriendschapsrelaties, ofwel peer-acceptatie (Thomas & Daubman, 2001). Bij verlies van vriendschappen loopt het zelfbeeld een deuk op, eveneens omdat vriendschappen van hogere betekenis zijn tijdens de adolescentie (Santrock, 2005). Een vierde verklaring ligt in de medisch-psychologische hoek. Zo worden de lichamelijke veranderingen bij meiden (ontwikkeling van de borsten en eerste menstruatie) als zeer ingrijpend ervaren, welke onzekerheid, hulpeloosheid en schaamte op kunnen roepen (Kirshner, 1994; Ponton, 1993).

Naast, en in het verlengde van het lagere zelfbeeld bij meiden, wordt tevens risicovol gedrag op seksueel gebied erkend (Kirshner, 1994; Miller et al., 2002). Wanneer meiden de leeftijdscategorie van 13 – 23 bereikt hebben, lopen zij een hoger risico in aanraking te komen met het zogenaamde ‘loverboy circuit’. Voornamelijk een disfunctioneel gezin, mishandeling (zowel fysiek, seksueel als verbaal) en acting-out gedrag zijn voorspellers voor het betreden van de wereld van de prostitutie (Hwang & Bedford, 2003). Meiden die actief zijn als prostitué komen veelal uit een gebroken gezin, waarin ten minste een ouder afwezig is. Hechte banden met de familie ontbreken. Tevens wordt als gezinsaspect emotionele en economische verwaarlozing verondersteld. Indien er sprake is van seksuele mishandeling is het risico groot dat een meisje in de adolescentie haar grenzen op seksueel experimenteel gebied verlegt en risicogedrag vertoont (Hwang & Bedford, 2003). In het verlengde hiervan wordt een laag zelfbeeld verondersteld als risicofactor voor verhoogde seksuele activiteit (James, Osborn, Oetting, 1967).

Onderzoek van Henrich, Brookmeyer, Shrier en Shahar (2006) toont de kwaliteit van de relatie met de ouders en vrienden als hoofdzakelijke indicatoren voor seksueel experimenteren. Praten over seks met de moeder beschermt de meiden in het nemen van seksuele risico's. Onderzoek van Miller et al. (2002) stelt tevens dat het nemen van risico's op seksueel gebied gerelateerd is aan de eerdergenoemde mate van fysieke activiteit. Hiermee wordt deelname aan sport en sportprestaties bedoeld. Verklaringen voor deze relatie zijn drievoudig. Ten eerste wordt lichamelijke activiteit gelinkt aan fysieke kracht. Meiden die fysiek sterker zijn, worden verondersteld weerbaarder te zijn tegen ongewenste intimiteiten. Ten tweede zullen fysieke activiteit en prestaties zorgen voor een toename van een positief

zelfbeeld en een reductie van angst en depressie. Ten derde wordt fysieke activiteit verondersteld als uitlaatklep voor seksuele behoefte en energie.

Een studie van Sadowski, Trowell, Kolvin, Weeramanthri, Berelowitz en Gilbert (2003) laat zien dat vrouwelijke slachtoffers van seksuele mishandeling een verhoogd risico hebben op het ontwikkelen van internaliserende problematiek, waaronder depressie, angst (zowel gegeneraliseerd als separatie), Post-traumatische stress stoornis en beperking in het algemeen functioneren. Ander onderzoek toont eveneens een relatie tussen (seksueel) misbruik en gedragstoornissen (Green, Russo, Navratil & Loeber, 1999). Problematisch opvoederschap zou een gezamenlijke factor kunnen zijn welke zowel het misbruik en het aanwakkeren van gedragsproblemen verklaart. Specifiek bij meiden wordt verondersteld dat negatieve cognities een rol spelen in de uiting van gedragsproblemen, zoals schema's van schuld en een laag zelfbeeld (Keenan, Loeber & Green, 1999).

Hulpverlening aan meiden

Als men kijkt naar de indicatoren voor hulpverlening aan meiden kunnen enkele dimensies onderscheiden worden. Ten eerste wordt aandacht besteed aan de keuze welke hulpverlener wordt ingezet. In de literatuur blijkt geen eenduidigheid te bestaan over dit dilemma. Zo blijkt uit onderzoek dat meiden hoofdzakelijk vooruitgang boeken in de hulpverlening indien zij een vrouwelijke therapeut hebben (Fullerton, Yates, & Goodrich, 1990, gevonden in Ponton, 1993). Vooral bij onervaren hulpverleners, hiermee worden hulpverleners bedoeld met minder dan 10 jaar ervaring, is het belangrijk een hulpverlener-cliënt relatie aan te gaan met hetzelfde geslacht.

Daarentegen blijkt uit een kwalitatief onderzoek van Okamoto (2003) dat meiden in de hulpverlening belang hebben bij een therapeutische relatie met het andere geslacht. Redenen hiervoor worden gevonden in het model-staan van de mannelijke therapeut in het construeren van gezonde man-vrouw relaties. Daarnaast noemen respondenten de therapeutische band met een man als 'emotional corrective'. Hiermee duiden zij op het veranderingsaspect van emotionele schema's. Zo noemt een meisje dat zij disfunctionele schema's had over mannen met betrekking tot haar ervaringen met seksueel misbruik. Door de relatie met haar mannelijke therapeut beseft ze dat ze niet per definitie onderworpen is aan het andere geslacht. Hiermee werd haar slachtofferbeeld ten opzichte van mannen aangepast.

Nadrukkelijk komt naar voren dat de therapeut in de meidenhulpverlening alert moet zijn op concrete meidenzaken en moet beschikken over specifieke vaardigheden (Ponton, 1993; Okamoto, 2003). Bij de mannelijke therapeut moet aandacht besteed worden aan het

stellen van grenzen (Okamoto, 2003). Zo ervaren de meiden die slachtoffer zijn van seksueel misbruik veiligheid indien er duidelijke grenzen bij zowel de hulpverlener als de cliënt bekend zijn. De therapeut moet extra sensitief zijn voor de grenzen die meiden aangeven, met het oog op (valse) beschuldigingen van intimidatie. Tevens fungeren grenzen als bescherming tegen de ontwikkeling van seksuele gevoelens bij meiden (Okamoto, 2003). Veel meiden die ervaring hebben op het gebied van relatievorming met het mannelijk geslacht hebben een intern werkmodel met als pijler dat relaties met mannen in beginsel seksueel van aard zijn. Het hebben van een mannelijke therapeut in combinatie met de relationele grenzen helpt de meiden dit cognitieve schema aan te passen. Manieren om grenzen te stellen worden omschreven als de keuze van taal en nabijheid en herstructuren ('redirection'). Met het afbakenen van de nabijheid wordt voor de meiden een veilig klimaat gerealiseerd. Met herstructureren worden de cognities van een meisje, indien zij relationeel afwijkend gedrag vertoont (bijvoorbeeld het verleiden van de hulpverlener), middels psychotherapeutische en cognitieve technieken omgebogen waardoor de doelen weer zichtbaar worden en de therapeutische relatie herstelt.

Ongeacht het geslacht van de therapeut is een idee van een 'speciale vriendschapsrelatie' typerend voor meiden (Ponton, 1993). Meisjes zijn meer dan jongens gevoelig voor de echtheid van de therapeutische relatie en zijn meer gemotiveerd als deze bestaat uit oprechtheid en belangstelling. Met dit gegeven moet de ontwikkeling van een therapeutische band tussen de hulpverlener en het meisje veel aandacht krijgen, met de nadruk op het creëren van warmte en respect (Holforth & Castonguay, 2005). Waar de meeste meiden berusten op hun moeder tijdens ontwikkelingstransities in de adolescentie, zal bij meiden in de hulpverlening de therapeut veelal de plaats van steunende opvoeder innemen. Om een vertrouwensrelatie op te bouwen met het meisje wordt van de therapeut een hoog niveau van acceptatie en begrip gevraagd (Ponton, 1993).

Ponton (1993) noemt enkele kennisgebieden die vooral bij meiden extra aandacht verdienen in de hulpverlening. Zo benadrukt zij de unieke problemen die zich voordoen bij vroege seksuele volwassenheid, zoals een laag zelfbeeld. Daarnaast moet de hulpverlener alert zijn op een specifiek perspectief van meiden op sociale contacten en unieke denkprocessen. Zo hebben meiden baat bij het interpreteren van de hulpverlener als een 'speciale vriend'. Doch is professionele afstand tussen hulpverlener en cliënt essentieel (Okamoto, 2003). Tevens moet de hulpverlener kennis hebben van de ontwikkelingstaken die bij meiden aan bod komen. Vanuit verschillende ontwikkelingstaken worden voor meiden enkele gedifferentieerd, zoals separatie van de ouders, individuatie (een individueel persoon worden

onafhankelijk van de ouders), identiteitsformatie, het aangaan van intimiteitrelaties en de ontwikkeling van autonomie (Ponton, 1993). Veel meiden hebben aan het begin van hun therapie vragen over hun identiteit. Zij hebben moeite met de balans tussen hun behoeftes en wensen. Het wordt daarom van belang geacht aan deze meiden nadrukkelijke uitleg te geven over hun worsteling met het bereiken van ontwikkelingsmijlpalen. Een belangrijk element kan zijn de meiden te leren keuzes te maken. Deze vorm van psychoeducatie werkt vaak verhelderend. Als laatste moet aandacht besteed worden aan cultuur. Een groepstherapie bestaat vaak uit meiden van verschillende culturele achtergronden. Om onderlinge afstemming en berging te krijgen tussen de meiden zal voorlichting gegeven moeten worden over regels, normen en waarden van de ander (Ponton, 1993).

Tevens erkent Ponton (1993) enkele basisvaardigheden in de meidenuitvoering. Hieronder wordt verstaan: luisteren, observeren, modelleren voor identificatie, zorgen voor een veilige omgeving, het geven van lof en aanmoediging, het stellen van grenzen, ophelderen, confronteren en interpreteren van conflicten en het versterken van de weerbaarheid. Met deze vaardigheden wordt tevens een gezonde relatie gerealiseerd en wordt de cliënt gemotiveerd voor behandeling (Holforth & Castonguay, 2005).

Na bovenstaande bespreking van de kennis en vaardigheden van de therapeut in de meidenuitvoering en de elementen in de therapeutische relatie zal nu overgegaan worden op de aanpak in de meidenuitvoering. Onderzoek van James, Osborn en Oetting (1967) toont goede resultaten van een groepstherapie aan meiden. De nadruk in de groepsbehandeling lag op de behandeling van thema's die voor meiden belangrijk en interessant waren. Hiermee werd het motivatieniveau hoog gehouden. Discussies over uiterlijk en relaties hielpen de meiden zichzelf positief te waarderen. Er ontstond verandering in de klederdracht en er werd constructiever en zelfverzekerder omgegaan met relaties. Het zelfbeeld was aan het einde van de training positiever dan bij begin van de groepsessies. Ook uit onderzoek van Kirshner (1994) blijkt dat groepscontact met leeftijdsgenoten van hetzelfde geslacht bevorderlijk is voor de zelfwaardering. Hiermee pleit Kirshner ook voor psychotherapie met groepsaanpak.

Berman (1990) noemt naast discussiegroepen ook fysieke activiteiten, competities en toneel als effectieve interventies binnen de groepsaanpak. Zijn nadruk op fysieke activiteiten komt overeen met de eerder gevonden relatie tussen fysieke competentie en het zelfbeeld en seksuele activiteit (Craft, Pfeiffer, & Pivarnik, 2003; Miller et al., 2002). De fysieke activiteiten helpen de meisjes inzicht te krijgen in de directe relaties tussen een laag zelfbeeld,

lage uiterlijke waardering, rolverwarring, schuld en verlies van controle. Opvallend is dat in de groepstherapie zowel individuele als groepsdoelen werden gesteld. Doelen die werden gesteld op individueel niveau lagen in het aanleren van interpersoonlijke vaardigheden van de meiden, die dienen voor het aangaan van gezonde relaties met leeftijdsgenoten en volwassenen. Onderscheid werd gemaakt in 'low level' goals (het ontwikkelen van zelfcontrole), 'medium level' goals (het ontwikkelen van empathie) en 'high level' goals (het moreel redeneren en bediscussieren van problemen). Groepsdoelen waren het bevorderen van sociale, communicatie- en probleemoplossende vaardigheden. In het verlengde hiervan benadrukken Holforth en Castonguay (2005) het belang van overeenstemming van doelen en taken. Wegens de gevoeligheid van de meisjes voor demotivatie moeten de doelen voor behandeling aansluiten bij wat de meisjes wensen te bereiken. Aanbevolen wordt de formulering van doelen en interventies een gezamenlijke activiteit als deel van de behandeling te maken tussen cliënt en hulpverlener (Holforth & Castonguay, 2005).

Omdat meiden een overwegend lage zelfwaardering hebben die gerelateerd is aan de aanwezigheid van verscheidene disfunctionele cognities is een cognitief-gedragtherapeutische aanpak op zijn plaats (Celano, Hazzard, Webb, & McCall, 1996; Keenan, Loeber & Green, 1999). Celano et al. (1996) gaan in hun individuele behandeling uit van vier cognities die bij kwetsbare meiden voorkomen: (1) zelfbeschuldiging, (2) verraad, (3) traumatische seksualisatie en (4) machteloosheid. De automatische gedachten van meiden op elk van de vier gebieden worden omgebogen door hen inzicht te geven in de oorzaken en gevolgen van deze gedachten. Uit het onderzoek bleek dat het betrekken van de moeder van misbruikte meiden in de behandeling meer positieve effecten teweeg brengt dan wanneer er alleen therapie voor meiden wordt aangeboden. De ouderinterventie bestond in het onderzoek uit activiteiten, discussies, handouts en huiswerk. De zelfbeschuldiging en negatieve verwachtingen van moeder namen af en de mate van steun aan hun dochter nam significant toe. Hieruit kan worden opgemaakt dat een contextuele aanpak in de meidenhulpverlening bevorderlijk is voor de kinduitkomsten.

Aansluitend hierop beschrijft Ten Berge in Schuyt en Steketee (1998), met betrekking tot de zorgethiek, dat de leefsituatie van meiden in de hulpverlening aanzienlijk anders is dan die van de 'middenklasse' meiden. Een contextgerichte aanpak is in de meidenhulpverlening essentieel in het kader van de matching tussen recht doen, goed doen en de hulpvragen van het meisje. Tevens is de contextuele aanpak bruikbaar ongeacht klasse of etnische afkomst.

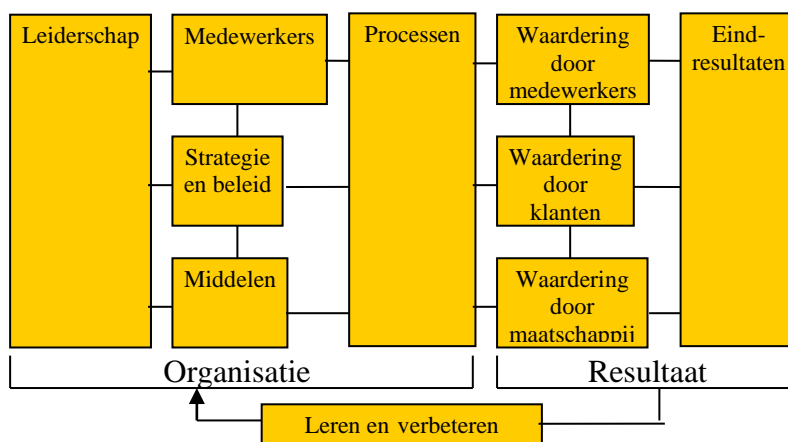
3.2. Methodiekontwikkeling en kwaliteit

De relatie tussen methodiekontwikkeling en kwaliteitsbeleid

Van Yperen (2003) verwijst bij methodiekontwikkeling naar de expliciete regels die als belangrijk worden aangemerkt en op schrift zijn gesteld. Bij de omschrijving van methodiekontwikkeling is het belangrijk om een onderscheid te maken tussen methodiek en methode. Raadsen en Knorth (2000) omschrijven het onderscheid tussen deze twee begrippen in termen van specificiteit. Ze verhouden zich tot elkaar in die zin dat de methode een specifieke vertaling is (in termen een bepaalde aanpak om een vraagstuk op te lossen) van de methodiek. Met dit laatste wordt het geheel van kennis en normen bedoeld over een bepaald praktijkgebied dat aanwijzingen geeft voor het kiezen van bepaalde methoden. Een methodiek behoort aldus Raadsen en Knorth (2000) een aantal elementen te bevatten, waaronder de omschrijving van de doelgroep, een omschrijving van de problematiek die zal worden aangepakt en de doelen waar de methodiek zich op zal richten. Tevens de omschrijving van de verwachte effecten en de theorie achter de methodiek moet inbegrepen zijn. Een methodiek behoort bruikbaar en stimulerend te zijn, aanwijzingen te geven voor het concrete handelen en tenslotte ingebed zijn binnen de organisatie.

Ten behoeve van de effectiviteit in de jeugdzorg wijst van Yperen (2003) ondermeer op deze onderlinge verbondenheid tussen praktijkontwikkeling en kwaliteitsbeleid. Bij kwaliteitsbeleid gaat het om de maatregelen die worden ingevoerd om de kwaliteit te monitoren en te verbeteren. Indien een instelling focust op het verbeteren van de kwaliteit, houdt deze zich bezig met kwaliteitszorg ofwel met kwaliteitsdenken. Het monitoren van de kwaliteit kan vanuit diverse perspectieven worden uitgevoerd, afhankelijk van de invalshoeken van waaruit de kwaliteit wordt vastgesteld. Zo onderscheidt Van Zoest (2005) een filosofische benadering waarbij het denken over 'wat goed is' centraal staat. Twee andere benaderingen zijn de klantgerichte benadering (de cliënten spreken een oordeel uit over de verleende diensten) en een productbenadering (aan de hand van prestatie-indicatoren wordt vastgesteld wat de eisen zijn van de diensten die worden geleverd). De procesbenadering legt nadruk op de stappen die vanuit de organisatie moeten worden gezet om een bepaald aanbod te realiseren. Tot slot wordt de vraaggerichte benadering onderscheiden waarbij de verhouding prijs-kwaliteit in acht wordt genomen. Het beleid van een instelling is meestal gebaseerd op een combinatie van diverse benaderingen. Het ontwikkelen van kwaliteitsbeleid is een belangrijke managementstaak, het beheersen van kwaliteit is zeker zo belangrijk. Kwaliteitsbeheersing kan worden gerealiseerd door het vaststellen van normen met betrekking tot de eisen die aan de diensten kunnen worden gesteld. Een voorwaarde is dat deze doelen

SMART zijn geformuleerd (Van Zoest, 2005). Hiermee wordt bedoeld dat de norm moet worden getoetst aan de criteria specifiek, meetbaar, acceptabel, relevant en tijdsgebonden. Het formuleren van normen wordt door veel medewerkers gezien als vrijheidsbeperkend en maakt daardoor dikwijls veel weerstand los. Zij hechten aan creativiteit en autonomie en beleeft de normen eerder als een motie van wantrouwen dan als een middel om kwaliteit te leveren. Een kwaliteitsmodel zoals het hieronder getoonde INK-model maakt het mogelijk om het gevoerde beleid in brede zin te monitoren en bij te sturen. Het model biedt mogelijkheden om het gevoerde beleid zodanig te evalueren dat het meer recht doet aan verschillende benaderingen van kwaliteit.

Figuur 1. Het INK-model

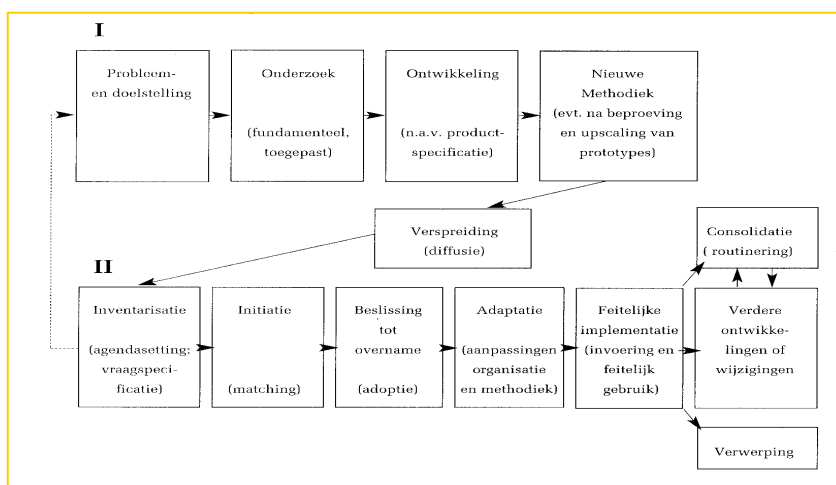
De invloed op het kwaliteitsbeleid kan zowel worden bepaald door krachten van buitenaf als van binnenuit. In de meeste gevallen is er sprake van een mix van beide invloeden en wordt het beleid bepaald door een mix van horizontale en verticale processen. Colebatch (2002) benadrukt het belang van strategisch inzicht van beleidsmakers en de kwaliteit om beleid te voeren dat op beide dimensies wordt uitgezet. De strategieën die worden ingezet om veranderingen door te voeren staan hiermee in verband. Caluwe en Vermaak (1999) bespreken vijf strategieën die aansluiten bij de veronderstellingen die de leidinggevenden hebben over het hoe en het waarom van het veranderen. Deze vijf concepten van veranderingsdenken worden door de auteurs gelabeld met een bepaalde 'kleur' en werken zo ondermeer veranderingsdenken uit die getypeerd worden door een 'kleurdruk'. Zo wordt bijvoorbeeld het geeldrukdenken omschreven als een sociopolitieke opvatting met de bedoeling om de neuzen dezelfde kant op te krijgen. Het dominante denken van de veranderaar wordt bepaald door de overtuiging dat rekening moet worden gehouden met het conglomeraat van belangen, partijen en actoren. Het rooddrukdenken staat in verband met

Human Resource Management en gaat uit van de factor ‘mens’. Vanuit deze benadering streeft men naar een combinatie van de te bereiken veranderingen en de mensen die het moeten doen. Groendrukdenken is gebaseerd op de action-learning theory en gaat uit van de ‘lerende organisatie’. Beleid vanuit deze kleurdruk streeft ernaar om ten behoeve van veranderingen mensen te motiveren om met elkaar en van elkaar te willen leren om op die manier permanente lerende groepen te krijgen. Het is van belang dat beleidsmakers de keuze tussen verschillende kleurdrukken expliciet maken en daarbij rekening houden met de idealen en valkuilen die elke strategie met zich mee draagt (Caluwe & Vermaak, 1999).

Het belang van methodiekontwikkeling ten behoeve van kwaliteitsbeleid

Kwaliteitsbeleid kan min of meer stevig worden aangezet, dat is afhankelijk van een aantal factoren, waaronder de stand van zaken betreffende de methodiekontwikkeling. Als er in een organisatie sprake is van wisselende aanpakken doen de leidinggevenden er goed aan om het kwaliteitsbeleid op te starten door het incidenteel inzetten van kwaliteitsacties. Naarmate in een organisatie de aanpakken hetzelfde zijn, of dat er per project vergelijkbare aanpakken zijn, kan de kwaliteitsverbetering projectmatig of totaal worden ingezet (Van Zoest, 2005).

De ontwikkeling van een conventionele handelswijze naar methodieken die erkend worden vanwege de bewezen effectiviteit kan worden afgezet tegen stappen die relevant zijn in dit totale proces. De effectiviteitsladder van Veerman illustreert dit proces. Van de innovatieprocesmodellen die beschikbaar zijn is het samenvattend raamwerk, ontwikkeld door Raadsen en Knorth (2000), het meest uitgebreid omdat het totale proces van methodiekontwikkeling, -verspreiding en -implementatie daarmee in kaart wordt gebracht. Bovendien wordt het cyclisch karakter van het proces benadrukt.

Figuur 2. Samenvattend raamwerk van Raadsen en Knorth (2000)

Ongeacht de gekozen veranderingsstrategie zal men in een organisatie te maken hebben met een verandering van de organisatiecultuur en het omgaan met weerstanden. Een bepaalde mate van weerstand als reactie op veranderingen hoeft niet altijd problematisch te zijn omdat het organisaties beschermt voor ondoordachte veranderingen. Wil men echter de weerstanden beheersbaar houden en voorkomen dat de implementatie vastloopt in conflicten, dan is het belangrijk om de weerstand serieus te nemen en te zoeken naar de kern ervan. Bij het verminderen van weerstanden kan men ervoor kiezen om de voordelen van de veranderingen te benadrukken, aldus Raadsen en Knorth (2000). Hierbij hoort een organisatiecultuur die voldoet aan ondermeer de volgende kenmerken (Van Zoest, 2005):

- het benutten van de kwaliteiten van alle medewerkers
- een veranderingsgerichte houding van medewerkers
- een lerende organisatie
- betrokkenheid van medewerkers bij de organisatie

Het eerste kenmerk, namelijk het benutten van de kwaliteiten van de medewerkers, heeft betrekking op kennismanagement. Weggeman (1999) definieert kennismanagement als het zodanig inrichten en besturen van de operationele processen in de kenniswaardeketen, waardoor het rendement en het plezier van de kennis bevorderd wordt. Hij wijst op de nadelige gevolgen van te weinig aandacht voor het aanwezige potentieel en hij wijst op de situatie waarin potentiële synergieën tussen kenniswerkers gefrustreerd worden. Een kennismanagementmodel waar de kenniswaardeketen centraal staat vraagt van het management activiteiten in het exploreren van het verschil tussen benodigde en beschikbare kennis en aansluitend daarop kennis ontwikkelen, delen, toepassen en tenslotte evalueren.

Voorwaarde voor het goed inzetten van de kenniswaardeketen is dat een instelling wordt gedreven door een eenduidige strategie/ methodiek om de doelen van de organisatie te bereiken. Aan die doelen dient een collectieve ambitie ten grondslag te liggen. Samenwerking en expertiseontwikkeling zijn twee aspecten van kwaliteitsbeleid die door dit kennismanagementmodel kunnen worden gestimuleerd (Weggeman, 1999). Op die manier kan worden vastgesteld dat doelrealisatie, professionalisering c.q. deskundigheidsbevordering en samenwerking de pijlers zijn van kwaliteitsbeleid. Methodiekontwikkeling en kwaliteitsontwikkeling staan met elkaar in verband in die zin dat het ene het andere versterkt. Systematische ontwikkeling en implementatie enerzijds en het systematisch ontwikkelen en inzetten van kennis anderzijds dragen bij tot voortdurende verbeteringen, maar ook tot de arbeidssatisfactie van de medewerkers. En dit laatste kan worden gezien als de fundering van het kwaliteitsdenken (Van Zoest, 2005).

4. Resultaten

4.1 Verslag interview met pedagogisch medewerkers van de crisisopvang “Meidenhuis”

Domein 1: Visie op methodiekontwikkeling Meidenhulpverlening in De Rading

De visie op *meidenhulpverlening* wordt omschreven als hulpverlening aan meiden die risicowervend gedrag vertonen. Daarmee wordt bedoeld dat het gaat om meiden bij wie het risico bestaat dat ze in verkeerde handen terecht komen. De meidenhulpverlening is gericht op het verbeteren van de weerbaarheid en de verbetering van het lage zelfbeeld. Deze meiden moeten leren ‘nee’ te zeggen en zelfstandig keuzes te kunnen maken. Bij de crisisopvang zit er aan de meidenhulpverlening een specifieke kant (specifiek gericht op de hier bovenbeschreven doelgroep) en een algemene kant. Het algemene stuk heeft betrekking op de opdracht direct opvang te bieden aan meisjes in de hulpverlening die vanwege problemen thuis of op een andere residentiële plek niet langer kunnen blijven en dus geen verblijfplaats hebben. Gekeken moet worden wat er na de maximale 2 keer 6 weken met deze meiden moet gebeuren.

Methodiekontwikkeling wordt gezien als de ontwikkeling van algemene richtlijnen die kunnen dienen om problemen te benaderen. In het meidenhuis is men te weinig bezig met methodiekontwikkeling, zo stellen beide informanten; de verdieping schiet er vaak bij in. De informanten zeggen wel open te staan voor methodiekontwikkeling omdat er dan beter met een helicopterview naar het werk kan worden gekeken en men met elkaar vragen kan beantwoorden zoals: “wat maken we zelf door?” en “wat kan anders?”. In het meidenhuis zijn wel twee duidelijke gebieden waarover afspraken zijn, te weten het functioneren in de groep (de basisstructuur die wel op papier staat) en het winnen van vertrouwen van het meisje. Met name het eerste gebied is expliciet gemaakt door een uitgebreide lijst met regels die zowel voor de meiden als voor de leiding zichtbaar is. Maar er is juist een spanningsveld tussen beide gebieden. Ten behoeve van het opbouwen van vertrouwen is een luisterend oor belangrijk en moeten signalen worden opgevangen en bespreekbaar worden gemaakt. Echter, tegelijkertijd kan deze aanpak de toepassing van regels in de leefgroep weer bemoeilijken. In het verlengde hiervan bestaat een ander spanningsveld dat betrekking heeft op de doelen. Enerzijds worden in de crisisopvang de doelen ‘onderdak’, ‘rust’ en ‘beeldvorming’ expliciet genoemd maar wordt in de praktijk aan doelen gewerkt die veel breder zijn. Ze liggen op gedragsmatig terrein (gedrag bijsturen) en op emotioneel terrein (vertrouwen winnen). Tot slot wordt ten aanzien van methodiekontwikkeling opgemerkt dat het in de crisisopvang moeilijk is om doelgericht te werken omdat de plaatsers beslist over de doorplaatsing van een meisje en dat je als pedagogisch medewerker slechts een adviserende functie hebt. Daardoor ben je als pedagogisch medewerker net als het meisje zelf in afwachting van het tijdstip en type doorplaatsing (bijvoorbeeld gesloten).

Het is bekend dat het meidenhuis een *andere visie* heeft op de aanpak van problemen van meiden binnen de meidenhulpverlening dan Pretty Woman. Eerdere contacten hierover hebben verschillen in standpunten blootgelegd en de hulpverleners van het Meidenhuis zelfs het gevoel gegeven dat ze ‘het verkeerd deden’. Het verschil wordt uitgelegd als het verschil in perspectief van waaruit de problematiek benaderd wordt. Pretty Woman werkt vanuit het meisje en het meidenhuis heeft een pedagogische verantwoordelijkheid in het handelen verankerd. Er wordt vastgesteld dat het goed zou zijn om het overleg met elkaar weer op te pakken en

te onderzoeken of beide methodieken naast elkaar gebruikt kunnen worden. Het zou goed zijn om elkaars standpunten ‘binnen te halen’ aldus de informanten.

Als er gewerkt wordt aan verdere methodiekontwikkeling liggen er *kansen* om de expertise van De Rading over contextuele hulpverlening te integreren in de aanpak. Dit stuk is in de oude methodiek van het meidenuis (de basisstructuur) nog niet zo duidelijk belicht. Methodiekontwikkeling dwingt je om met elkaars standpunten uit te wisselen en dat houdt je scherp. *Bedreigingen* worden eigenlijk niet zozeer gezien.

Domein 2: Visie op meidenuhulpverlening in de werksoort

De *aard van de problematiek* laat zich vooral omschrijven in termen van contra-indicaties. Meiden waarbij verslavingsproblematiek op de voorgrond treedt (dus bijvoorbeeld bij heroïnehoertjes) en meisjes met ernstige psychiatrische problematiek komen niet in aanmerking voor meidenuhulpverlening in het meidenuis. Evenmin worden meisjes geplaatst die een IQ hebben lager dan 85. Daarentegen is het Meidenuis geïndiceerd voor risico-meiden (loverboys en seksueel misbruikte meiden). Ook worden meisjes geplaatst die afkomstig zijn uit een Islamitische cultuur. Het uiteenlopen van de problematiek (internaliserend en externaliserend) wordt niet als een bezwaar gezien. Wel wordt per aanmelding gekeken of de problematiek past binnen de samenstelling van de groep zoals die op dat moment is.

Binnen de crisisopvang wordt gewerkt met *doelen* die vooral liggen op de levensgebieden:

- wonen
- werken (dagbesteding)
- relatie met de ouders (transparant in wat meiden vertellen)

Daarnaast worden op een heel breed terrein doelen gesteld. Er wordt hulp op maat geboden; bij alles wat stuk is wordt een begin gemaakt om het te repareren. Het zou mooi zijn als je een toeleidingstraject zou kunnen maken naar een vervolgsituatie maar daar is eigenlijk nooit over nagedacht.

De volgende *interventies* worden ingezet om aan de doelen te werken:

- mentorgesprekken
- groepsgesprekken (aan de hand van thema's)
- werkboekje met pictogrammen (zonnetje/wolkje) waardoor concreet feedback wordt gegeven en bepaalde privileges/ beloningen kunnen worden verdiend (een zogenaamde ‘token-system’). De doelen waaraan gewerkt wordt door middel van dit systeem hebben betrekking op gedragsregulatie en zelfinzicht.

Voor de *meiden zou het goed zijn dat* er een grotere behuizing zou komen met meer privacy op de slaapkamer (nu slapen ze met twee meisjes op een kamer). Maar ook het textiel is gauw versleten, alles ziet er vaak al gauw ‘armoedig’ uit. Voor meisjes voor wie het toch al moeilijk is dat ze niet meer thuis kunnen zijn is dat extra triest, het komt de huiselijke sfeer in het Meidenuis niet ten goede. Voor de *hulpverleners zou het goed zijn* om vaker in dubbele diensten te kunnen werken. Dan kan er ook meer aandacht worden gegeven aan de meisjes. Nu moet er altijd gekozen worden voor aandacht voor het leven op de groep en aandacht voor het individuele meisje. Ook zou samenwerken met BJZ beter moeten verlopen omdat nu pas laat hulp kan worden ingezet, eigenlijk pas als het meisje een vaste verblijfplaats heeft en dus weg is bij de crisisopvang. Zo moet er binnen de crisisopvang

wekenlang aan doelen worden gewerkt zonder dat de geïndiceerde hulp kan worden geboden of de noodzakelijke diagnostiek kan worden uitgevoerd.

Domein 3: Visie op kwaliteitsbeleid t.b.v. meidenhulpverlening in De Rading

De resultaten worden zichtbaar gemaakt aan de hand van Care4, een programma waarbinnen de doelstellingen zijn gedefinieerd en waarbij per doelstellingen de vorderingen kunnen worden aangetekend; het zogenaamde ‘doelen scoren’. In de praktijk worden echter nog vooral eigen verslagen gemaakt aan de hand waarvan inzicht wordt gegeven aan de doelen waaraan is gewerkt. De informanten noemen de volgende redenen:

- Er is nog onvoldoende routine opgebouwd met Care4. Er zijn wel trainingen aangeboden maar het geleerde kan niet inslijpen omdat het administratieve werk pas kan worden uitgevoerd als het pedagogisch werk op de leefgroep daar de mogelijkheid voor biedt.
- Care4 is onvoldoende afgestemd op de pedagogische praktijk van het Meidenhuis. Teveel doelen kunnen niet worden gescoord en dat zou de indruk kunnen wekken dat het Meidenhuis maar beperkt hulp biedt. Anderzijds wordt in de doelen die in Care4 worden genoemd onvoldoende zichtbaar waar wel aan gewerkt wordt. De presentatie van de doelen weerspiegelt dus niet de werkelijke inspanningsresultaten.

Het registreren van doelen volgens Care4 *betekent een behoorlijke belasting* vanwege deze verkeerde matching tussen werkelijke doelen en doelen in Care4. De informanten zouden bovendien graag meer duidelijkheid willen hebben waar de cijfers toe dienen en wat ervan afhangt. Nu denken ze dat er misschien maatregelen op kunnen volgen (intrekken subsidiegelden) als duidelijk zichtbaar wordt dat slechts aan een beperkt aantal doelen wordt gewerkt. Omdat een ander doel wel altijd wordt behaald: ‘volledige bezetting’ stellen zij zich overigens wel gerust; ze menen dat juist dat cijfer een belangrijk eikpunt is voor het beleid.

Professionalisering en deskundigheidsbevordering zullen vooral worden geborgd als er meer met andere hulpverleners wordt samengewerkt die ook deskundigheid hebben ontwikkeld op het gebied van meidenhulpverlening. Momenteel is er nog niet erg sprake van onderlinge *samenwerking en expertise-uitwisseling*, en vooral weinig met de KTC’s. De informanten stellen vast dat er veel winst te behalen is als bij een eindgesprek (afsluiting crisisopvang) iemand van de vervolgbehandeling (Behandelgroep Fides of KTC) aanwezig zou zijn. Op die manier zou er goed vorm gegeven kunnen worden aan *trajectbehandeling*. Ook zou *samenwerking met de ambulante vorm Pretty Woman kunnen worden verbeterd*. Nu heeft men nog te maken met het spanningsveld vanwege de verschillende inzichten over ‘geheimhouding’. Bij vermoedens van prostitutie zou men elkaar moeten kunnen informeren zodat de crisisopvang meer informatie heeft om pedagogisch te kunnen handelen. Ook is *samenwerking gewenst met andere inrichtingen*, bijvoorbeeld inrichtingen met een gesloten afdeling zodat er een *toeleidingstraject* kan worden ontwikkeld. Als meisjes op basis van zorg moeten worden overgedragen kan aan de overdracht zelf meer aandacht worden besteed en zal het meisje dat minder zwaar beleven dan nu het geval is. Op die manier hoeft het opgebouwde vertrouwen niet per se beschadigd te worden.

4.2 Verslag interview met pedagogisch medewerkers van de behandelgroep “Fides”

Domein 1: Visie op methodiekontwikkeling Meidenhulpverlening in De Rading

Onder *meidenhulpverlening* wordt die hulpverlening verstaan die specifiek is voor meiden. Daarbij wordt gewerkt aan het verbeteren van het zelfbeeld en jezelf afbakenen. De vaardigheden ‘nee-zeggen’ en ‘voor jezelf opkomen’ staan centraal. Het is hulpverlening aan kwetsbare meiden die behoefte hebben aan een veilige omgeving met de bedoeling om ze weerbaarder te maken. Het gaat om hulpverlening aan meiden voor wie mannen c.q. jongens in de hulpverlening in die periode een storende factor betekenen.

Methodiekontwikkeling binnen de meidenhulpverlening wordt toegejuicht omdat daardoor meer eenheid in de hulpverlening kan worden bereikt. Als daardoor meer vanuit een startpunt kan worden gewerkt zal de methodiek ook meer houvast kunnen bieden. Er zal doelgerichter, bewuster en op vergelijkbare wijze worden gewerkt. Omdat binnen Fides minder afstand wordt verlangd tussen de medewerkers en de meisjes in vergelijking met het Meidenhuis zijn er binnen Fides meer mogelijkheden om jezelf als ‘instrument’ neer te zetten, er is dan veel ruimte voor eigen inbreng. Een methodiek hoeft hiervoor geen beperking te zijn omdat een methodiek toch op een eigen manier wordt ingezet, aldus de informanten. Het is niet echt bekend *hoe collega's van andere werksoorten hier over denken*, wel hebben beide informanten het idee dat er op andere groepen een andere cultuur heerst.

Een overkoepelende methodiek biedt *kansen* omdat daardoor meer haalbare doelen kunnen worden gesteld. Er zal namelijk beter op elkaar kunnen worden aangesloten en het zal duidelijker zijn op welke wijze elkaars expertise kan worden ingezet. De twijfel die nu vaak bestaat omdat men ooit het gevoel heeft dat men het spoor bijster is, kan dan worden weggenomen. Dit zal motivatieverhogend werken. Methodiekontwikkeling biedt dus mogelijkheden voor zowel trajectvorming als expertise-uitwisseling. Maar dan moet wel worden afgevraagd op welke wijze zoiets moet worden vorm gegeven. Er worden evenwel ook *bedreigingen* gezien als een methodiek zich zo ontwikkelt dat deze te sterk zou voorschrijven. Als een methodiekboek een soort wetboek zou zijn dat niet eens aansluit bij het werk. Echter die angst bestaat eigenlijk niet omdat een methodiek wordt gezien als een beschrijving van globale richtlijnen.

Domein 2: Visie op meidenhulpverlening in de werksoort

De aard van de problematiek van meiden die behandeld zouden moeten worden op een meidenleefgroep kenmerkt zich door de neiging om het geluk te zoeken bij een ander omdat ze zichzelf heel weinig waard vinden; meisjes die de overtuiging hebben dat ze alleen door toedoen van de ander iemand kunnen zijn. Het gaat om meisjes die te maken hebben met misbruikrelaties, veelal is er sprake van een verleden van seksueel misbruik en/of mishandeling. Vanuit de contextuele benadering zijn dit de typen ‘engelen’, de typen die geparentificeerd zijn op een manier waarop zij altijd in dienst van de ander willen staan. Ze hebben weinig zelfbegrenzing. Toch zou een ander type meisje, te weten de zondebok, ook passen. Dat zijn de bliksemafleiders die afleiding bewerkstelligen.

In de behandeling op de leefgroep wordt gewerkt aan doelen die met name liggen op de volgende *levensgebieden*:

- Relatie met ouders
- Uiterlijk
- Sociale contacten
- Seksualiteit en intimiteit

Voor de typen ‘zondebokken’ geldt ook dat het doel ‘omgaan met instanties en autoriteit’ veel nadruk krijgt. Overigens is de hulp zo geregeld dat de plaats er bepaalt aan welke doelen wordt gewerkt, dat zijn de indicatiedoelen.

Op de leefgroep kunnen verschillende soorten *interventies* worden ingezet zoals seksuele voorlichting. Vooral thema-avonden zijn daarvoor geschikt. Op een speelse manier worden dan onderwerpen aangesneden waarbij gewerkt wordt aan het zelfbewustzijn. Omdat de leefgroep een behandelfunctie heeft, beschikt men op Fides over veel creatief materiaal. Naast interventies ten behoeve van de behandeling worden ook gerichte observaties gedaan. De werkers lopen er momenteel nog tegenaan dat het er nog niet zozeer van komt om gericht te observeren en te interveniëren. Omdat Fides nog in een opstartfase zit gaat de energie in andere zaken zitten.

Gewenste omstandigheden voor de meiden zelf hebben vooral betrekking op hun behoefte aan individuele aandacht. Ze moeten het gevoel krijgen dat ‘ze er mogen zijn’. Daarom moet er ruimte zijn voor individuele gesprekken, vooral ook voor het naar bed gaan, als afsluiting van de dag. Maar de medewerkers moeten hun aandacht meestal richten op de groep, of delen van de groep die aandacht claimen. Op de leefgroep spelen zich allerlei groepsdynamische processen af (conflicten vanwege roddelen, spullen lenen van elkaar en vanwege de plaats in de pikorde) die aandacht en ingrijpen van de medewerker vragen. *De hulpverleners* zouden baat hebben bij meer coaching.

<p>Domein 3: Visie op kwaliteitsbeleid t.b.v. meidenhulpverlening in De Rading</p>

De doelen die worden gerealiseerd nadat een observatieperiode is doorlopen kunnen worden gescoord door middel van de GAS-score. Hiervoor staat een computerprogramma ter beschikking. Daarvoor is het nodig dat de doelen zijn vertaald in concrete werkpunten. Juist omdat de meiden langer in Fides blijven dan bijvoorbeeld in het meidenhuis, moeten die doelen/werkpunten goed te behalen zijn. Aan deze manier van resultaatmeting zijn echter een aantal voorwaarden verbonden:

- er moet ruimte zijn om over doelen te kunnen praten
- de doelen moeten van het meisje zelf worden
- de medewerkers moeten openstaan voor doelen die van het meisje zelf komen

De betekenis van het zichtbaar maken van behaalde doelen wordt van betekenis geacht voor de werkwijze binnen Fides. Op basis daarvan kan bijvoorbeeld begeleiding worden gevraagd van de behandelcoördinator. Maar er worden wel zorgelijke gedachten uitgesproken over de presentatie naar buiten toe. De informanten leggen uit dat de organisatie De Rading de resultaatgegevens (uitgedrukt in al dan niet behaalde doelen) bestudeert ten behoeve van de voorlichting van de geldschieters vanuit de provincie. Volgens hen hangt daar dan weer het voortbestaan van Fides van af. Echter, men meent dat die beslissing vooral wordt bepaald door cijfers over de bezetting.

Er bestaat een behoefte aan *deskundigheidsbevordering en professionalisering*. Cursussen, trainingen en intervisie passend bij bepaalde thema’s kunnen daarin voorzien. *Onderlinge samenwerking en expertise-*

uitwisseling zijn zeker gewenst. De informanten stellen vast dat de medewerkers van andere werksoorten elkaar te weinig zien. Er zou een bedrijfscultuur moeten komen waarbij de drempel om elkaar te ontmoeten lager ligt. Nu zijn er nog teveel eilandjes. Zo zou er bijvoorbeeld ook voorlichting kunnen worden gegeven vanuit Pretty Woman aan de meiden die in Fides wonen. Ook *expertise-uitwisseling* met andere instellingen wordt wenselijk geacht, bijvoorbeeld met Meerwijck, een residentiële instelling die ook aanbod heeft op het gebied van Meidenhulpverlening.

Trajectvorming is nu nog onderbelicht terwijl er wel behoefte aan is. Zo zouden alle mogelijkheden in kaart moeten worden gebracht waardoor Fides een toeleidingstraject kan maken naar een vervolgplek.

4.3 Verslag interview met pedagogisch medewerker basis-Kamer Trainings Centrum (KTC)

Domein 1: Visie op methodiekontwikkeling Meidenhulpverlening in De Rading

Meidenhulpverlening is volgens informant specialistische hulp alleen voor meiden die met name ook in meidengroepen zal moeten worden aangeboden. Daarbij gaat het om de groep meisjes die een risico lopen om terecht te komen in het loverboy circuit.

Over de *methodiekontwikkeling* merkt informant op dat deze vooral gebaseerd moet zijn op een visie. Het gaat om het stimuleren van de pedagogisch medewerkers vanuit een visie die twee pijlers heeft: ‘een lange adem hebben’ (niet te snel opgeven/ geduld hebben) en ‘transparantie’ (laten zien waar je mee bezig bent). Ten behoeve van dit laatste moeten de doelen klein worden gehouden, een computerprogramma is hierbij van dienst. Maar bovenal is de grondhouding van belang waarbij geduld en vertrouwen erg belangrijk zijn. De meisjes om wie het gaat gedragen zich vaak in de richting tot het ‘eerst diep in de put terecht komen en pas dan er weer uit te kruipen’. Dat proces moet ruimte krijgen, aldus informant. Dit vraagt om een actieve houding van de hulpverlener. Hoewel de jongere veel ruimte krijgt om het proces door te maken wat deze nodig heeft moet de hulpverlener constant op zoek gaan naar mogelijkheden om de jongere te mobiliseren. Daaruit spreekt de grondhouding ‘ik geef je niet zomaar op’. Het gaat dan ook om deze houding en minder om een vastomlijnde methodiek. Informant zegt geen goed beeld te hebben van *de standpunten van andere collega’s* hierover. Hoewel het wel wenselijk wordt geacht om meer te weten van elkaars expertise, heeft informant op dit moment niet echt de behoefte om veel van elkaars werkwijze te weten, eenvoudigweg omdat de werkdruk dat niet toelaat.

Methodieken acht informant acceptabel, maar is van mening dat er meerdere methodieken zouden moeten zijn, zodat er gekeken kan worden op persoon, welke methodiek bij wie past. Informant ziet wel *kansen* in een duidelijke methodiek voor onervaren collega’s. Die zou hen structuur kunnen bieden. Maar ook collega’s die een pedagogische stijl hanteren die gekenmerkt wordt door ‘laissez-faire’ hebben een methodiek nodig. De *bedreigingen* van methodiekontwikkeling worden geformuleerd in termen van ‘lastig’ en ‘statisch’. Eenzelfde methodiek is niet op iedereen toepasbaar en vraagt daarom steeds om veranderingen. Als gestreefd wordt naar een eenduidige manier van werken wordt het individu dat behandeld wordt teveel teniet gedaan. Informant spreekt de zorg uit dat dan de kans groot is dat je de plank mis slaat. Zolang je de grondhouding uitstraalt dat je knokt voor de jongere ben je goed bezig. Een hulpverlener moet ernaar streven om de jongere goed te leren kennen zodat hij kan bepalen ‘bij jou doe ik het zo en bij jou doe ik het zo’.

Domein 2: Visie op meidenhulpverlening in de werksoort

De aard van de problematiek van de meiden die in aanmerking komen voor meidenhulpverlening kan het beste worden begrepen door deze groep meiden te typeren. Het zijn de zogenaamde ‘straatmeiden’. Ze hebben problemen met thuis, problemen met zichzelf, problemen met school die om te overleven kiezen voor stoere vrienden. Ze ontlenen hun identiteit aan anderen. Maar het gaat ook om meiden die juist slachtoffer zijn (van zichzelf) en die bijvoorbeeld in het loverboy circuit terecht komen.

Met deze groep meiden werk je vooral aan *doelen* op het gebied van assertiviteit en authenticiteit. Ze moeten weten wie ze zijn en dat ze zichzelf mogen zijn. Het werken aan de weerbaarheid, beïnvloedbaarheid en zelfwaardering zijn de centrale doelen. De meiden zoeken naar liefde en waardering. Samen met het meisje moet het vertrouwen en het bestaansrecht worden teruggewonnen. De *levensgebieden* waarop met name doelen worden gesteld zijn de volgende:

- Werken aan de relatie met de ouders (wellicht komen dan meer persoonlijke kwesties naar voren)
- Sociale contacten
- Uiterlijk en gezondheid (de meisjes zijn vaak zo moe!)
- Intimiteit en seksualiteit

De doelen waaraan gewerkt zijn mogelijk universeel, maar bij meisjes vraagt het werken aan deze doelen een andere benadering dan bij jongens. De pedagogisch medewerkers van het KTC kunnen hulp bieden vanuit het contextuele referentiekader. Dat impliceert bijvoorbeeld dat de ouders erbij worden betrokken. Als meisjes in het loverboy circuit terecht zijn gekomen, dan kunnen voor gerichte interventies hulpverleners van Pretty Woman worden ingeschakeld. Als er sprake is van softdrugsproblematiek is inschakeling van De Waag geïndiceerd. Overige drugsproblematiek leent zich niet voor behandeling in het KTC.

De huidige structuur van het KTC waar jongens en meisjes bij elkaar wonen is in principe een *goede conditie voor de hulpverlening van meiden* in deze fase van de behandeling. Straks in de maatschappij moeten de meiden immers functioneren in gemengde groepen. Door ze in het KTC te leren hoe ze in de groep met elkaar om moeten gaan, kunnen de meiden voorbereid worden op een zelfstandige plek in de maatschappij. Daarvoor is het wel nodig dat de meiden deze fase van de hulpverlening wel aankunnen; het risico om in het loverboy circuit terecht te komen moet zijn geweken. Voor meiden voor wie dat niet het geval is, is eigenlijk een speciale unit nodig, die meer bescherming en toezicht biedt (24-uurs diensten). De *hulpverleners hebben er baat* bij als er aandacht wordt gegeven aan het team. Het team moet ook tijd nemen voor haarzelf zodat de balans tussen ‘geven en nemen’ niet teveel verstoord raakt.

Domein 3: Visie op kwaliteitsbeleid t.b.v. meidenhulpverlening in De Rading

Momenteel wordt op het KTC al gewerkt met Care4, een programma waarmee door middel van de GAS-score *resultaten zichtbaar* worden gemaakt. Dat is zeker haalbaar zolang de doelen eenvoudig worden gehouden en er positieve resultaten kunnen worden verkregen. Voor informant betekent dit een goede werkwijze. Zij legt uit dat het team tot nadenken wordt gestimuleerd over de vraag waar men mee bezig is en over de vraag of de hulp die wordt geboden ‘helpt’. Omdat de problematiek op het KTC niet heel zwaar is acht informant professionalisering

niet echt nodig. Wel acht zij de scholing in contextueel werken relevant. Van de persoonlijke kwaliteiten van collega's binnen de instelling is eigenlijk weinig bekend. Ten behoeve van *samenwerking en expertise-uitwisseling* zou het goed zijn om daar meer van te weten. Dan zou men elkaar beter bij kunnen springen bij bepaalde hulpvragen. Via info-middagen en persoonlijk contact dat daaruit voortvloeit, zou men meer te weten kunnen komen over de werkwijze van andere werksoorten.

Informant acht het zeker de moeite waard om meer aandacht te besteden aan *traject-vorming*. Juist omdat in een KTC wordt toegewerkt naar zelfstandigheid en het hulpaanbod is afgestemd op de jongere die al wat meer vrijheid aan kan, is een geschikt voortraject van belang.

4.4 Verslag interview met hulpverleners Pretty Woman-ambulant

Domein 1: Visie op methodiekontwikkeling Meidenhulpverlening in De Rading

Onder *meidenhulp* wordt ambulante en residentiële hulpverlening verstaan aan meiden tussen de 12 en 23 jaar. Juist de hulp aan de jongvolwassen vrouwen hoort hierbij omdat er een gat is in de hulpverlening voor deze doelgroep. Er worden kansen gemist als iemand met 18 jaar wordt losgelaten. De hulp is gericht op het meisje zelf maar wordt ook aangeboden aan het gezin. Als het mogelijk is moeten de ouders erbij worden betrokken. In ieder geval is het netwerk van belang. Niet alleen om een beeld te krijgen van het meisje, maar ook om ervoor te zorgen dat het meisje terug kan vallen op het netwerk. Als dat namelijk niet lukt, dan ben je zo iemand kwijt. De meidenhulpverlening vanuit Pretty Woman richt zich op risicovolle relatie, de zogenaamde 'misbruikrelaties'. Het zijn straatmeiden en slachtoffermeiden.

Methodiekontwikkeling is belangrijk maar er worden vraagtekens geplaatst bij het streven naar methodiekontwikkeling binnen De Rading. De informanten stellen vast dat de methodiek van het Meidenhuis en Pretty Woman bijvoorbeeld haaks op elkaar staan. Zij leggen het verschil in aanpak uit en geven aan dat binnen de visie van Pretty Woman de hulpverlener zich helemaal naar het meisje voegt, terwijl in het meidenhuis een duidelijke structuur wordt aangeboden waar het meisje zich in moet voegen. Het wordt moeilijk haalbaar geacht om een methodiek te ontwikkelen voor zowel residentiële als ambulante settings. Privacy garanderen en geheimen bewaren gaat bijvoorbeeld moeilijk samen met gedragsregels onderhouden op een leefgroep. Wel kan men zich voorstellen dat de verschillende methodieken beide settings elkaar aanvullen.

Binnen De Rading is men *onvoldoende op de hoogte* van de doelen van een meisje waar vanuit de verschillende settings (ambulant en residentieel) aan wordt gewerkt. Het zou goed zijn als er meer afstemming en onderlinge samenwerking op gang komt. Maar niet onder de noemer van een methodiek. Juist omdat de context verschillend is zal de aanpak ook verschillend zijn.

Als er meer aandacht wordt besteed aan methodiekontwikkeling ontstaan er *kansen*. Gedacht wordt aan het volgende:

- meer samenwerking en kennisoverdracht.
- Afstemmen van begeleiding, niet langs elkaar heen werken.
- Transparantie van de andere werksoorten.
- Meer bestaansrecht voor Pretty Woman (therapeutisch werken), verbeterde positie ten opzichte van de residentiële settings.

- Meer vragen naar expertise van Pretty Woman vanuit de residentiële setting.

Voorwaarde om deze voordelen te creëren is echter dat gesproken wordt over eenzelfde grondhouding. Daarover moet tussen ambulante en residentiële meer overeenstemming komen.

Als een overkoepelende methodiek wordt uitgelegd als een ‘protocol’ wordt er voorbijgegaan aan de praktijk. Er moet ruimte blijven voor maatwerk. In zo’n methodiek kunnen bijvoorbeeld wel de interventiemogelijkheden worden beschreven en de procesgang/ werkwijze kan worden genoemd maar met name tussen de ambulante en residentiële aanpak moet worden gedifferentieerd, anders betekent de methodiek een verarming van het aanbod. Het idee over de ontwikkeling van een methodiek is wel goed omdat je daardoor aan het denken wordt gezet. Maar het risico ligt op de loer dat de methodiek van Pretty Woman vervaagt. De informanten kunnen zich wel voorstellen dat de methodiek van Pretty Woman wordt geïntegreerd in de residentiële settings, al moet men zich blijven realiseren dat de ambulante aanpak ‘een apart stuk’ van de hulpverlening is.

Domein 2: Visie op meidenuitvoering in de werksom

De aard van de problematiek van de meiden die in aanmerking komen voor de hulpverlening van Pretty Woman moet niet zwaar psychiatrisch zijn. Ze moeten inzicht kunnen hebben in zichzelf omdat Pretty Woman niet alleen maar op gedrag kan sturen. Het zijn meiden die kwetsbaar zijn op seksueel en relationeel gebied. Ze hebben onvoldoende zelfvertrouwen en kunnen geen grenzen aangeven.

Er wordt aan een breed scala van *doelen* gewerkt die gericht zijn op het verbeteren van de eigenwaarde, het zelfvertrouwen en de weerbaarheid en het vermogen om grenzen te kunnen stellen. Zo wordt met name aandacht besteed aan de volgende *levensgebieden*:

- positie ten opzichte van de ouders (genogram)
- sociale contacten
- seksualiteit

Pretty Woman kan gebruik maken van een breed scala aan *interventies*:

- RET
- TOM-model (Transactionele Ontwikkelings Model)
- Beschermende factoren in de context zoeken
- Genogram en levenslijn
- Films/documentaires
- Buiten activiteiten (ergens anders afspraken)/ winkelen
- Psycho-educatie/ seksuele voorlichting
- Oefening voor lichaamsbeleving
- Anderen observeren ten behoeve van vergelijkingen maken
- Groepshulpverlening (geheimhouding), herkenning

De *gewenste omstandigheden/condities* voor de meiden zijn:

- Laagdrempeligheid
- Vrijwillig (niet gedwongen)
- Mogelijkheden krijgen om te reizen (geld)

- Mobiele telefoon.
- Tijd krijgen om stappen te ondernemen (van school, ouders en/of leefgroep)
- Mogelijkheden om opgehaald te worden (er moet toegang worden verschaft)
- Communicatie tussen de verzorgers van het meisje en Pretty Woman
- Een werkrelatie tussen Pretty Woman en de mentor
- Onderlinge afspraken om in te grijpen bij gevaar; de afspraken moeten bekend zijn bij de ouders en het meisje
- Informatie voor de ouders dat ook zij terecht kunnen bij Pretty Woman
- Verduidelijking binnen De Rading over de werkwijze van Pretty Woman

Wensen van de *hulpverleners* zijn de volgende:

- Supervisie
- Intervisie
- Werkbegeleiding
- Ruimte om meiden te kunnen ontvangen, waarin de geschikte sfeer kan worden gecreëerd.

Domein 3: Visie op kwaliteitsbeleid t.b.v. meidenuitvoering in De Rading

Om de *resultaten beter zichtbaar* te maken zou er meer moeten worden opgeschreven. Nu wordt alleen bijgehouden hoeveel meisjes er worden begeleid. Op de meisjes die je kwijtraakt heb je geen zicht. Naast de cijfers over aantallen meisjes zouden ook de problematieken in kaart moeten worden gebracht. Maar ook zou gekeken moeten worden naar de resultaten van de hulp. Dit zou kunnen door het proces te beschrijven. De manier waarop nu wordt geregistreerd is momenteel nog heel ‘knullig’. Aan het eind van het jaar worden op een vel papier gegevens ingevuld over aantallen, verblijfsituatie en indicatie. Van een aantal meiden worden ook gegevens genoteerd over de doelrealisatie. Maar de notatie is minimaal en geeft weinig essentiële informatie. Binnen De Rading wordt gewerkt met Care4; daarbij worden de doelen wat explicieter beschreven. Het bezig zijn met doelrealisatie *betekent* een enorme tijdsinvestering maar toch wordt het van belang geacht omdat je op die manier een idee krijgt van wat je doet en wat je bereikt.

Professionalisering en deskundigheidsbevordering wordt beschouwd als erg belangrijk. Er worden ook nu mogelijkheden voor geboden. De *expertise-uitwisseling binnen de instelling* zou veel beter kunnen. Er zouden genoeg mogelijkheden zijn, maar de expertise wordt onvoldoende uitgewisseld vanwege miscommunicatie en tijdsgebrek. De professionalisering zou kunnen worden bevorderd als Pretty Woman werkbegeleiding zou krijgen van een gedragswetenschapper. Binnen De Rading zou bovendien de samenwerking kunnen worden verbeterd. Niet alleen met de residentiële afdelingen maar ook met de pleegzorg en andere takken van ambulante zorg (CLAS en Intensieve Ambulante Begeleiding). Zo zou bijvoorbeeld een gezin versterkt kunnen worden door samenwerking tussen Pretty Woman, samen met een gezinsbegeleider. Ook kan de begeleiding van CLAS en Pretty Woman goed samengaan, terwijl daar niet altijd zo over wordt gedacht. De informanten merken op dat de samenwerking organisatorisch misschien al wel zou kunnen maar dat het in de praktijk nog ‘allemaal zoeken’ is.

Het zou mooi zijn als *expertise kan worden uitgewisseld met andere instellingen* en bijvoorbeeld andere meidenuitvoerders en mensen die werkzaam zijn in de psychiatrie. Daarbij zou het niet alleen moeten gaan om

het ontvangen van expertise; het zou ook fijn zijn om (bijvoorbeeld ten opzichte van de psychiatrie) voor vol te worden aangezien en expertise naar hen te kunnen uitdragen.

Trajecten worden nu ook al uitgezet, bijvoorbeeld als een meisje overstapt van een behandeling vanuit de leefgroep en Pretty Woman naar Intensieve ambulante begeleiding. Maar vanuit de laagdrempeligheid van Pretty Woman zouden er ook trajecten moeten komen die een meisje De Rading binnen leiden. Overigens wordt het wel belangrijk geacht dat er een plaatser wordt benoemd omdat de hulp die door Pretty Woman wordt gegeven altijd plaatsvindt op basis van een indicatiestelling. Maar de trajecten waarbij hulp geboden kan worden door Pretty Woman kunnen langdurig zijn (2 jaar) en dat betekent dat de hulpverleners van Pretty Woman lange tijd beschikbaar kunnen zijn.

4.5 Verslag interview met teamleiders residentieel en ambuland

Domein 1: Visie op methodiekontwikkeling Meidenhulpverlening in De Rading

Onder *meidenhulpverlening* wordt de hulp verstaan die gericht is op specifieke meidenproblematiek en daarom niet in combinatie met hulp aan jongens kan worden aangeboden. Het leidt de meiden te zeer af van hun eigen problematiek en het is juist nodig dat ze zich concentreren op zichzelf. Het gaat om kwetsbare meisjes die zichzelf sterker moeten maken. Een veilige omgeving (zonder jongens) is daarvoor een voorwaarde. Men stelt vast dat je moet oppassen om overbeschermend te zijn en daarmee de meiden te bevestigen in hun kwetsbaarheid. Over de kwestie of mannelijke hulpverleners passen binnen de meidenhulpverlening is nog een discussie gaande. Er kunnen voordelen worden onderscheiden omdat bij deze mannen sprake is van positief modelgedrag, vooral bij die meiden bij wie vertrouwen juist is beschadigd vanwege misbruik. Er zitten ook kwetsbare kanten aan, met name voor de mannelijke hulpverleners omdat meisjes op hun negatieve ervaringen kunnen projecteren. Goed beleid is nodig om voor de werknemers een veilig werkklimaat neer te zetten waarbij openheid en duidelijkheid belangrijke kenmerken zijn. De werknemers binnen de meidenhulpverlening moeten beschikken over specifieke kennis over 'hoe meiden in elkaar steken'. Ze hebben 'voelsprietten' nodig om aan te voelen wat er bij een meisje speelt.

Methodiekontwikkeling biedt, aldus de informanten de mogelijkheid om binnen het team op een eenduidige manier samen te werken. Men veronderstelt echter dat een methodiek voor alle werksoorten niet mogelijk is, omdat die onderling te verschillend zijn. Wel kan men zich voorstellen dat verschillende methodieken op elkaar aansluiten, op die manier kunnen er mogelijkheden worden gecreëerd voor trajecten. En daarbij zou de hulpverlener van Pretty Woman een meisje gedurende het hele traject kunnen begeleiden. De teamleiders hebben onvoldoende zicht op de *standpunten van collega's* en op de methodieken waar anderen mee werken. Zij veronderstellen dat er nog geen gegronde methodiek is binnen De Rading, maar wel dat er veel meidenprojecten worden opgezet. Toch is ook dan niet altijd een methodiek beschikbaar, waardoor projecten eigenlijk te vroeg van start gaan. Maar ook loop je op die manier het risico dat projecten dan worden afgebroken terwijl er eigenlijk goede ervaringen mee worden opgedaan.

Methodiekontwikkeling zou *kansen* kunnen bieden als er overkoepelende algemene uitgangspunten worden geformuleerd en binnen dat kader ruimte c.q. vrijheid kan worden geboden. Dan zou er een goede basis

neergezet kunnen worden voor de onderlinge aansluiting. *Bedreigingen* worden vooral gezien in het verschil tussen de diverse werksoorten.

Domein 2: Visie op meidenhulpverlening in de werksoort

De aard van de problematiek van meiden die aangewezen zijn op meidenhulpverlening liggen op het terrein van de seksualiteit, er is bijvoorbeeld sprake van loverboy problematiek. Dikwijls zijn het kwetsbare meiden die vanwege gebrek aan eigen identiteit beïnvloedbaar zijn.

Elke werksoort formuleert *doelen* op alle 8 gepresenteerde levensgebieden maar de accenten blijken anders te liggen. Binnen de crisisopvang wordt met name aandacht besteed aan doelen op het gebied van wonen, dagbesteding (werk/ onderwijs) en gezondheid en uiterlijk, terwijl Fides met name doelen op het gebied van de relatie met ouders centraal stelt. Het KTC (en vroeger ook de besloten unit) richt zich ook op de relatie met ouders, maar de levensgebieden wonen, werken, onderwijs en vrije tijd zijn ook belangrijk. Aandacht voor de sociale contacten is een ander belangrijk levensgebied waar doelen op worden gesteld omdat de misbruikrelaties moeten worden omgevormd tot gezonde relaties. Bij de ambulante hulpverlening worden prioriteiten gesteld op het gebied van de relatie met ouders, sociale contacten, intimiteit en seksualiteit en het gebied gezondheid en uiterlijk.

De *interventies* die men in de verschillende settings uit kan voeren zijn divers. Genoemd wordt met name de TOM-analyse, sociogram en genogram. Vastgesteld wordt dat het goed zou zijn om materiaal met elkaar uit te wisselen. Ook moeten bepaalde tegenstellingen worden uitgediept. Zo werkt CLAS bijvoorbeeld met de contextuele leerweg seksueel misbruik, maar blijkt de contextuele benadering bij Pretty Woman niet te werken. Het bieden van duidelijkheid en structuur maar wel met het behoud van warmte, is de kern van het aanbod van de residentiële settings. Benadrukt wordt dat de meiden zijn aangewezen op een grote betrokkenheid van de hulpverleners; de meiden zijn hier erg gevoelig voor. Daarom zijn zowel de grondhouding van de hulpverlener die authenticiteit uitstraalt als een gezonde hulpverlenerrelatie voorwaarden om aan deze meiden hulp te kunnen bieden. Dat zijn de meest essentiële *condities* voor de meiden om van de hulp te kunnen profiteren. Ruimtelijk gezien is het belangrijk dat er genoeg ruimte in gebouwen is en dat er bijvoorbeeld gesprekskamers zijn. De ligging van een unit blijkt ook belangrijk met betrekking tot de ontwikkelingskansen. Zo wordt vastgesteld dat een huis in een gewone woonomgeving veel kansen biedt. Meiden moeten kunnen integreren in een omgeving, ze moeten zich terug kunnen trekken uit het drukke leven van de stad, maar evengoed de gelegenheid hebben om zich weer opnieuw (aanvankelijk met meer begeleiding) in die richting te begeven. De *hulpverleners* zouden nog beter kunnen gaan functioneren als zij beter in de gelegenheid worden gesteld om informatie met elkaar uit te wisselen. Daarvoor zouden meer diensten dubbel moeten kunnen worden ingeroosterd, of de overlap zou wat ruimer moeten. Vooral in de middag- en avonden is een ruimere bezetting nodig. Ook zou er meer ruimte moeten komen voor teambuilding. Daarnaast zou het goed zijn elkaars werkwijze te inventariseren, het zou goed zijn als de hulpverleners geïnteresseerd zijn voor de vraag: "hoe doet iedereen het?"

Domein 3: Visie op kwaliteitsbeleid t.b.v. meidenuitvoering in De Rading

Een van de informanten vermeldt een positieve ervaring ten aanzien van het *zichtbaar maken van de resultaten* volgens de C-toets. Dit is een meting van de klanttevredenheid bij zowel jongeren als de ouders, waarmee op projectbasis is geëxperimenteerd. De resultaten die werden blootgelegd werden gezien als feedback op de hulpverlening. Het beeld dat de diverse medewerkers hadden, werd hierdoor vanuit verschillende kanten belicht en daardoor meer geobjectiveerd. Dit maakte het voor de teamleider makkelijker om te sturen. Ook eindgesprekken (gesprekken met de jongere en diens ouders ter afsluiting van de behandeling) leveren veel informatie op over de resultaten van de hulp. Het zou echter goed zijn als gegevens over het al dan niet behalen van de doelen zouden worden meegenomen in beleidsprocessen. Men stelt vast dat dat op het moment nog niet wordt gedaan. Pretty Woman registreert geen resultaten maar vastgesteld wordt dat ook in die werksoort hier meer zicht op zou moeten komen.

Professionalisering en deskundigheidsbevordering worden beiden gezien als essentieel voor de kwaliteit van het werk. Dat geldt zowel voor de leidinggevendenden als de groepsverleners. Trainingen waarbij handvatten worden aangereikt voor het werken met de meiden zouden zeer welkom zijn. Zoiets kan ook worden bereikt als er een orthopedagoog kan worden ingeschakeld. Maar teamleiders hebben daarin wel een taak, namelijk om ervoor te zorgen dat een team ontwikkelingsbereid is.

Samenwerking ten aanzien van meidenuitvoering zowel binnen De Rading als daarbuiten wordt door de informanten als zeer wenselijk gezien. Maar als zeer moeizaam ervaren. Pretty Woman zou graag wat meer willen uitwisselen met De Waag, maar men heeft het gevoel dat De Waag een beetje neerkijkt op de jeugdhulpverlening. Pretty Woman kan wel expertise inschakelen van De Waag, maar men zou ook graag de eigen expertise beschikbaar stellen. Het meidenuitvoering zou graag willen gaan kijken bij de JJI De Lindenhorst (gesloten behandeling voor meisjes). *Onderlinge samenwerking* is zeker van belang om op die manier trajecten uit te kunnen zetten. Een meisje zou niet met de indicatiestelling binnen moeten komen maar er zou meer ruimte moeten zijn om vanaf het begin met elkaar een *traject* uit te kunnen zetten. Op die manier kun je een totaalplan voor een meisje maken en haar laten profiteren van al het aanbod wat er binnen De Rading is.

4.6 Verslag interview met de afdelingsmanagers

Domein 1: Visie op methodiekontwikkeling Meidenuitvoering in De Rading

Meidenuitvoering bevat twee elementen, te weten het specifieke meidenprobleem (inhoud) die om een specifieke aanpak vraagt (vorm). De inhoud wordt medebepaald door het specifieke doel, namelijk het ontwikkelen van eigenheid. De vorm wordt mede bepaald door de categorale aanpak. Bij gemene groepen geven de meiden al hun energie aan de wens om in de picture te staan en zij moeten juist meer aan zichzelf werken; zelfafbakening is het centrale thema van meidenuitvoering. Het gaat om kwetsbare meiden in de zin van verkeerde cognities.

Er is nog geen *methodiek* voorhanden maar de wens om die te ontwikkelen is er wel. Daarbij wordt niet gedacht aan een protocol, maar wel aan de ontwikkeling van een algemene visie en van uitgangspunten die door de medewerkers worden gedeeld. Een gezamenlijke grondhouding (attitude) en een meer eenduidige

handelswijze zou gunstig zijn voor de ontwikkeling van een meisje dat behandeld wordt binnen diverse werksoorten van De Rading. Tussen een residentiële en ambulante benadering is per definitie verschil en die differentiatie moet behouden blijven, maar tussen de residentiële werksoorten zou de werkwijze wat meer met elkaar overeen kunnen komen. Dat zal vooral tot uitdrukking komen in de doelen, terwijl de middelen ook in die werksoorten verschillend kunnen zijn. Er moet maatwerk blijven ten aanzien van de behandelbehoefte van de jongere.

Ten aanzien van een aantal uitvoerend medewerkers binnen De Rading (met name die op het terrein werken) is niet duidelijk *bekend wat de standpunten* zijn over methodiekontwikkeling meidenhulpverlening. De meningen van de teamleiders daarentegen en die van de medewerkers van het Meidenhuis en Fides en een aantal KTC's zijn wel bekend. Medewerkers van een KTC hebben bijvoorbeeld positieve resultaten gezien met eerdere meidenhulpverlening waar onder andere structuur werd aangeboden. Die associatie met meidenhulpverlening is aangenaam, maar men vindt het belangrijk om creativiteit te kunnen behouden; een associatie met geprotocolleerde behandeling is negatief. De medewerkers van Pretty Woman hebben ook behoefte aan een methodisch houvast. Zij geven geïndiceerde aanvullende ambulante hulp, waardoor er ook sprake is van integratie met de intensieve ambulante gezinsbegeleiding (een andere ambulante poot van De Rading). Vragen over het bestaansrecht en de koppeling aan De Rading houden de 'zoekende' instelling in stand.

Als er een overkoepelende methodiek zou komen voor de meidenhulpverlening binnen De Rading liggen er volop *kansen*. Omdat de expertise beter gebundeld wordt zal de kwaliteit van het werk toenemen. Als bovendien de varianten beter op elkaar aansluiten worden er meer mogelijkheden gecreëerd voor trajectvorming. Met elkaar kan ervoor worden gezorgd dat het specifieke van de meidenhulpverlening weer terugkomt. De contextuele invalshoek zal overal duidelijk moeten zijn en de expertise van Pretty Woman kan centraler komen te staan. Ook zouden er meer mogelijkheden moeten worden geschapen voor therapieën. *Bedreigingen* worden vooral gezien in de angst die methodiekontwikkeling oproept bij de medewerkers om hun zelfbepaling in de methodiek kwijt te raken.

Domein 2: Visie op meidenhulpverlening in de werksoort

De aard van de *problematiek* die kenmerkend is voor meidenhulpverlening laat zich enerzijds kenmerken door de slachtofferkant (misbruik/ mishandeld) en anderzijds door het leunen op destructie (anorexia/ boulimia). Het zijn kwetsbare meiden die te maken hebben met loverboy problemaitek maar ook allochtone meiden die niet meer thuis kunnen wonen of worden uitgehuwelijkt. Psychiatrische problematiek of drugsproblemen zijn contra-indicaties, omdat de uitingsvormen van deze problematiek te drastisch is.

De *doelen waaraan* gewerkt wordt, worden bepaald na een periode van observatie. Zo kan een goede afstemming worden geborgd tussen de behoefte van een jongere en de interventies. De doelen impliceren actie. Een houding waarbij te veel 'gelaten' wordt is niet in het belang van de jongere. Het handelen van de hulpverlener moet leiden tot bewegingen van de jongere en daarna tot bewegingen binnen diens systeem. Het is belangrijk dat er bij de medewerkers geen sprake is van handelingsverlegenheid. Bij de ambulante poot is het opvoedende karakter minder aanwezig. Er zullen wel overeenstemmingen bestaan tussen de doelen waaraan gewerkt wordt maar de uitwerking daarvan zal anders zijn.

De acht genoemde *levensgebieden* waarop doelen worden geformuleerd worden op een na ook als dusdanig door De Rading omschreven. Alleen het doel: 'omgaan met autoriteit en instanties' is niet standaard in deze lijst opgenomen. Deze zou misschien toch een goede aanvulling zijn. De *prioritering* leidt tot een selectie van de levenssterreinen 'de relatie met ouders' en 'sociale contacten'. Daarnaast is het werken aan 'intimiteit en seksualiteit' en 'gezondheid en uiterlijk' ook erg belangrijk.

De interventies die *kunnen* worden ingezet zijn heel divers en zullen passen bij de verschillende werksoorten. Ze moeten aansluiten op de behandelbehoefte die uit de observaties blijkt en stimuleren tot 'beweging'. De *gewenste omstandigheden voor de meiden* hebben te maken met de behoefte aan veiligheid en daarmee aan een categorale vorm van hulpverlening. In De Rading zou op organisatorisch niveau een differentiatie moeten worden doorgevoerd zodat er drie categorieën ontstaan: meidenuitvoering, jongenshulpverlening en gemengde hulpverlening. De veiligheid voor de meiden moet ook geborgd worden door geheimhouding van de woonplek. Agressie van buitenaf moet geweerd kunnen worden. Echter, ook al worden meiden bij elkaar geplaatst op een veilige (onvindbare) plek, toch moet men zich realiseren dat er toegewerkt moet worden naar 'gemengde contacten'; het vrij kunnen bewegen in de maatschappij is het einddoel. De *hulpverleners* zijn gebaat bij een verdere professionele ontwikkeling. Gedacht wordt aan trainingen zoals een agressieregulatietraining. Ook wordt gedacht aan het creëren van intervisiegelegenheden. Maar de noodzakelijke randvoorwaarden om hiervan te kunnen profiteren zijn gelegen op het terrein van ondersteuning en werkbegeleiding. Leidinggevendens spelen hierbij een belangrijke rol.

Domein 3: Visie op kwaliteitsbeleid t.b.v. meidenuitvoering in De Rading

Voor het *zichtbaar maken van resultaten* zijn nog geen goede meetinstrumenten voor handen. Momenteel wordt er met twee instrumenten gewerkt, de C-toets die de tevredenheid in kaart brengt en Care4 dat inzicht geeft in het aantal doelen uit het hulpverleningsplan van de jongere die al dan niet worden gehaald. De *betekenis* voor de medewerkers is fantastisch, omdat het uitdaagt tot reflecteren op het werk en sturing geeft aan het zoeken naar verbeteringen. Ook ten behoeve van de individuele terugkoppeling zijn de gegevens die op basis van deze instrumenten kunnen worden verzameld interessant. Voor de feedback naar binnen toe leveren beide metingen dus wel geschikte informatie op, maar voor de presentatie naar de geldschieters heeft het een lastige betekenis. Het is moeilijk om de werkelijk behaalde doelen in GAS-scores te vangen en er kan daarom geen recht worden gedaan aan de inspanningen die zijn gedaan om een ontwikkeling weer in gang te zetten. Het is erg moeilijk om transparant te maken wat je hebt bereikt.

Professionalisering en deskundigheidsbevordering worden unaniem gezien als zeer belangrijk. Eerder is al aangegeven hoe de afdelingsmanagers dit in zouden vullen. Maar dit is ook mogelijk door *samenwerking en expertise-uitwisseling binnen de instelling*. Het zou goed zijn als de medewerkers meer in elkaars keukens zouden gaan kijken. Nu zijn het eilandjes op een groot eiland. Over een individuele casus zoekt men elkaar wel op maar structureel gezamenlijke besprekingen zijn er nog niet. De trainingen die aan alle werksoorten (gemengd) worden gegeven zijn er wel en lijken wel te bewerkstelligen dat men makkelijker met elkaar in gesprek gaat. Door het bevorderen van expertise-uitwisseling wordt ook gestimuleerd dat medewerkers van elkaar leren. Op die manier kan er beter gebruik worden gemaakt van elkaars kwaliteiten. Bovendien kan dan worden bereikt dat de neuzen meer dezelfde kant op staan. Misschien kan zo iets worden gerealiseerd door medewerkers te

rouleren. In het *uitwisselen van expertise met andere instellingen zien de informanten perspectief*. Momenteel vindt dat al plaats met De Lindenhorst (JJI) en De Waag (centrum voor ambulante forensische psychiatrie).

Het is een wens om binnen de organisatie *trajecten* te vormen. Als er overeenstemming is tussen de doelen waaraan door de diverse werksoorten kan worden gewerkt is trajectvorming mogelijk. Zo kunnen er bijvoorbeeld in Zandbergen meiden van het meidenhuis worden geplaatst voor een time-out.

5. Conclusie

Ten aanzien van de drie deelvragen waardoor het onderzoek wordt geleid kunnen de volgende conclusies worden getrokken:

- Ontwikkeling en implementatie van een methodiek voor meidenhulpverlening in De Rading:

Meidenhulpverlening wordt door zowel de leidinggevendenden als de hulpverleners in het primaire proces omschreven als hulpverlening aan kwetsbare meiden die risicowervend gedrag vertonen. De *doelgroep* die men beschrijft is breed en bevat zowel de meiden met internaliserende problematiek als de meiden met externaliserende problematiek; de zogenaamde straatmeiden. Daarnaast wordt gewezen op de cultureel-antropologische aspecten van de doelgroep (Islamitische meisjes die op een veilige plek alleen met andere meisjes kunnen worden behandeld). Loverboy problematiek wordt specifieke meidenproblematiek genoemd en het onvermogen om af te bakenen en een laag zelfbeeld worden gezien als factoren die ten grondslag liggen aan de problematiek. Leidinggeven denken onderling verschillend over psychopathologie als het gaat om de meidenhulpverleningsproblematiek die De Rading aan zou willen c.q. kunnen pakken. De werkers in het primaire proces benoemen de problematiek niet in dergelijke termen. Deze algemene ideeën komen overeen met hetgeen in de literatuur wordt gezegd over het specifieke van meidenhulpverlening. Ook daar wordt genoemd dat het gaat om hulpverlening aan meiden die ervaring hebben met misbruikrelaties, seksuele activiteit en een laag zelfbeeld hebben,.

Het werken op basis van een *ontwikkelde methodiek* wordt door de informanten begrepen als het werken op basis van een algemene visie waaruit richtlijnen voortkomen die leiden tot een min of meer eenduidige manier van werken. Een visie functioneert volgens hen als een grondhouding die houvast biedt in het handelen. Hoewel door de meeste informanten wordt genoemd dat er gewerkt wordt vanuit een contextueel referentiekader is de invulling van dit kader niet overal hetzelfde en lijkt hier een verschil van inzicht te spelen tussen de ambulante en de residentiële poot van de behandeling. Dit verschil in inzicht leidt tot een door iedereen gedeelde mening dat indien een methodiek zou moeten worden gezien als een protocollaire aanpak, dit binnen De Rading nooit tot eenheid zou kunnen leiden. Alle informanten wijzen überhaupt een werkwijze af die te strak voorschrijft en de autonomie en creativiteit beperkt. Zij vrezen dat er dan geen maatwerk kan worden geleverd en vinden die situatie onwenselijk. Ten aanzien van een meer algemene methodiek worden evenwel veel

voordelen genoemd die betrekking hebben op het inzicht, overzicht en het probleemoplossend vermogen die door de invoering van een methodiek zouden kunnen worden bevorderd. Een methodiek heeft volgens de medewerkers een stimulerende functie in het proces van samenwerken en expertise-uitwisseling. Leidinggevenden wijzen bovendien op mogelijkheden van trajectvorming en benoemen dat er een betere kwaliteit van de zorg kan worden geboden.

In de literatuur wordt eveneens een conceptueel onderscheid gemaakt tussen een methodiek en een methode. Een methodiek beschrijft algemene richtlijnen en het geheel van kennis en normen over een bepaald praktijkgebied dat aanwijzingen geeft voor het kiezen van bepaalde methoden. Met een methode wordt een concrete invulling bedoeld aansluitend bij een specifieke werksoort, wat resulteert in een bepaalde aanpak om een vraagstuk op te lossen. In de literatuur wordt gewezen op voordelen van methodiekontwikkeling waarbij net als enkele informanten wordt gewezen op de stimulerende effecten. Het verband met kwaliteitsbeleid en expertise-uitwisseling komt ook terug in de literatuur. Er wordt zelfs benadrukt dat methodiekontwikkeling hiervoor een noodzakelijke voorwaarde is. Bovendien wordt in de literatuur genoemd dat methodiekontwikkeling de mogelijkheid biedt om de praktijk van het dagelijks handelen op te waarderen in de effectiviteitsladder (zie figuur 3) waardoor op een betere manier verantwoording kan worden afgelegd over het handelen.

Effectiviteit	Niveau	
Werkzaam	'Aantonen'	4
Doeltreffend	'Tonen'	3
Veelbelovend	'Onderbouwen'	2
Potentieel	'Beschrijven'	1
Effect onbekend	'Aanmodderen'	0

Effectiviteitsladder van Veerman

Figuur 3. Effectiviteitsladder van Veerman

- Visie op inhoud en randvoorwaarden:

Doelen van de hulpverlening worden door de medewerkers in het primaire proces omschreven als het weerbaar maken van de meiden en herstellen van hun zelfbeeld. Op alle acht

gepresenteerde ontwikkelingsgebieden kunnen volgens de informanten doelen worden gesteld, maar bij de prioritering ervan zijn tussen de werksoorten in het primaire proces verschillen en overeenkomsten te constateren. De hulpverleners van de leefgroep Fides en Pretty Woman noemen doelen die het meest met elkaar overeenkomen, te weten sociale contacten en seksualiteit en intimiteit. Het werken aan de positie ten opzichte van de ouders wordt op bijna alle werksoorten als een prioriteit gezien (residentieel en ambulant). De prioriteitstelling van de teamleiders van de diverse werksoorten wijkt enigszins af van die van de hulpverleners. De afdelingsmanagers geven aan dat op alle gebieden doelen kunnen worden ontwikkeld. In de literatuur wordt gevonden dat bij de meiden die in aanmerking komen voor meidenuitvoering specifieke aandacht besteed moet worden aan meidenproblemen op het gebied van uiterlijk, gezondheid en sociale relaties. Op een ander niveau meent men dat doelen moeten worden gesteld ten behoeve van de aanpak van disfunctionele gedachten

Over de interventies zeggen de informanten het volgende. Voorop wordt gesteld dat de interventies zijn ingebed in de contextuele benadering, waarbij de invulling van dat perspectief verschilt tussen de ambulante en residentiële poot. De ambulante poot is gericht op netwerkversterking en is primair gericht op het meisje. De residentiële poot probeert de samenwerking met ouders op te bouwen en vanuit die gezamenlijke pedagogische verantwoordelijkheid hulp te bieden aan het meisje. De interventievormen in de residentiële groepen zijn sterk gebaseerd op voorlichting en counseling, de werkvormen van de ambulante poot zijn meer divers en strekken zich uit van psycho-educatie en counseling (individueel en in groepen) tot aanpakken die gebaseerd zijn op cognitief-gedragstherapeutische technieken. De aanpak op de leefgroep is sterk gebaseerd op gedragstherapeutische technieken. In de literatuur wordt eveneens het belang van psycho-educatie en individuele en groepsgerichte counseling genoemd. Daarnaast wordt genoemd dat cognitieve gedragstherapeutische technieken functioneren als veranderingsmechanismen van disfunctionele gedachten. Maar ook wordt in de literatuur gewezen op het belang van bijvoorbeeld sport en inspanningsspel. Interventies gericht op fysieke participatie zouden bevorderlijk zijn voor de zelfwaardering en de seksuele activiteit.

Meidenuitvoering is volgens zowel de hulpverleners van het primaire proces als de leidinggevenden aangewezen op een zorgvuldige en veilige omgeving waar mogelijkheden worden geboden voor individuele aandacht voor het meisje. Ook merken zowel leidinggevenden als hulpverleners van het primaire proces op, dat het werken met meiden vraagt om extra tijd voor de medewerkers maar ook om extra aandacht, gezien de intensiteit

van de werkrelatie met het meisje. De ambulante poot benadrukt het belang van de laagdrempeligheid. Over de voorwaarde om binnen meidenuitvoering alleen met mannelijke groepsleiding te werken wordt in die zin eenduidig gedacht dat men meent dat mannen als groepsleiders model-gedrag kunnen vertonen dat de negatieve beeldvorming en angst bij meiden zou kunnen reduceren. Anderzijds stelt men vast dat er nog weinig mannelijke leiding in dienst is, waarschijnlijk ook omdat er ook risico's aan kleven.

Uit de literatuur volgt dat de waarde van een goede therapeutische relatie groot is in de meidenuitvoering. Tevens wordt genoemd dat meiden kunnen profiteren van een mannelijke therapeut, welke kan bijdragen aan het hertstellen van foutieve schema's over man-vrouwrelaties. Te allen tijde dient de uitvoerder te beschikken over specifieke kennis en vaardigheden over meidenproblematiek.

- Kwaliteitsbeleid ten behoeve van de ontwikkeling en implementatie van de methodiekontwikkeling Meidenuitvoering in De Rading:

Zowel afdelingsleiders als medewerkers van de residentiële en ambulante poot noemen bestaande instrumenten die worden ingezet met de bedoeling om de resultaten in kaart te brengen, te weten Care-4 en de C-toets. Daarnaast worden gesprekken gehouden. Hoewel de leidinggevenden aangeven dat de concrete gegevens kunnen bijdragen tot feedback en het bijsturen van de processen wordt ook de zorg uitgesproken dat de cijfers niet een daadwerkelijk beeld geven van de geleverde prestaties en dat bovendien het mechanisme van 'afrekening' gaat intreden. Ook medewerkers van enkele residentiële werksoorten hebben deze zorg geuit. Kortom de resultaatmeting wordt weliswaar gezien als stimulerend voor verbeteringen, anderzijds wordt deze gezien als bedreigend. Bovendien noemt men dat het gaat om tijdrovende aangelegenheden die om die reden alleen al het doel voorbij streven. Het streven naar transparantie wordt in de huidige situatie met creatieve invullingen opgelost, zoals het construeren van kleine haalbare doelen en beschrijven van processen of eindgesprekken.

In de literatuur wordt gewezen op het belangrijke sturende effect dat het streven naar doelrealisatie heeft binnen een instelling. Daarvoor is het belangrijk om de doelen zo te formuleren dat ze concreet en toetsbaar zijn. Het INK-model maakt het bijvoorbeeld mogelijk om bij het meten van de kwaliteit niet alleen te kijken naar de resultaten maar ook naar tevredenheid onder medewerkers. Er zijn derhalve prestatie-indicatoren beschikbaar die een brede range van doelstellingen in kaart brengen ten einde de kwaliteit van de organisatie te meten en op basis daarvan bij te kunnen sturen. Sturen en controleren door het ontwikkelen en

meten van doelen is een noodzakelijke management-activiteit ten einde kwaliteit binnen een instelling te ontwikkelen en te borgen.

Unaniem hebben de medewerkers behoefte aan samenwerking met overige werksoorten. Zowel de ambulante als de residentiële poot stelt vast dat men te weinig op de hoogte is van elkaars expertise en dat onderlinge samenwerking de kwaliteit zou doen verbeteren en de medewerkers ook meer plezier in het werk zou geven. Door de teamleiders worden concrete voorstellen aangedragen voor overleg tussen leidinggevenden binnen de meidenhulpverlening van De Rading. Zij zouden op die manier beter samen kunnen werken en bovendien zelfs trajecten kunnen ontwikkelen zowel binnen als buiten De Rading. Tevens de afdelingsmanagers zien in die richting veel mogelijkheden binnen de meidenhulpverlening. Ook de hulpverleners van het primaire proces zien samenwerking als een kans tot verdere ontwikkeling. Zij zeggen wel behoefte te hebben aan deskundigheidsbevordering en zouden dat via trainingen en supervisie/ intervisie op willen bouwen. De leidinggevenden onderkennen eveneens het belang van de continue ontwikkeling van de medewerkers. Deze visie op het belang van samenwerking en deskundigheidsbevordering past binnen de visie waarin kennismanagement als een belangrijke activiteit wordt gezien van leidinggevenden. Volgens de literatuur gaat kennismanagement hand in hand met methodiekontwikkeling en kwaliteitszorg.

Ten aanzien van de algemene vraagstelling kan het volgende worden geconcludeerd. De standpunten over methodiekontwikkeling, de inhoud en randvoorwaarden en over kwaliteitsbeleid leiden tot de constatering dat meidenhulpverlening als een categorale hulpverlenervariant het recht heeft van bestaan. De methodiek kan overkoepelend zijn maar de interventietechnieken zullen verschillend zijn, afhankelijk van de doelgroep en doelstelling en dus van de werksoort. Kwaliteitsontwikkeling blijkt wenselijk maar lastig bij deze doelgroep onder de huidige condities. Hiermee blijkt dat er vraag is naar een stevig fundament voor verdere ontwikkeling. Er zijn voldoende aangrijpingspunten om hier ontwikkelingen op in te zetten.

Beperkingen van het onderzoek

De keuze voor een kwalitatief onderzoek waarbij gebruik is gemaakt van half-gestructureerde interviews bij experts heeft consequenties voor de generalisatie van de onderzoeksbevindingen. Benadrukt wordt nogmaals dat het hier gaat om de persoonlijke standpunten van de ondervraagde medewerkers en dat deze niet model staan voor de ideeën

van hun collega's. De betrokkenheid bij de interviews was groot en de intensiteit waarmee de vragen zijn beantwoord eveneens. Er is voldoende aanleiding om te veronderstellen dat de interviewgegevens de essentiële informatie hebben aangedragen voor de beantwoording van de onderzoeksvragen en het geven van de aanbevelingen.

Gezien het korte tijdsbestek waarin het onderzoek heeft plaats gevonden moet er een drastische keuze worden gemaakt uit de perspectieven van waaruit de ideeën over methodiekontwikkeling zouden worden geïnventariseerd. Dat heeft gemaakt dat hulpverleners en leidinggevendenden zijn geselecteerd. De meiden zelf, waar het allemaal over gaat, zijn niet ondervraagd. Juist vanuit dat perspectief zou zeer essentiële informatie kunnen worden verkregen ten behoeve van de methodiekontwikkeling. Aanbevolen wordt om bij de doorontwikkeling van de methodiek in toenemende mate de meiden zelf te betrekken, zowel bij de creatie van de plannen als bij de evaluatie van ervan.

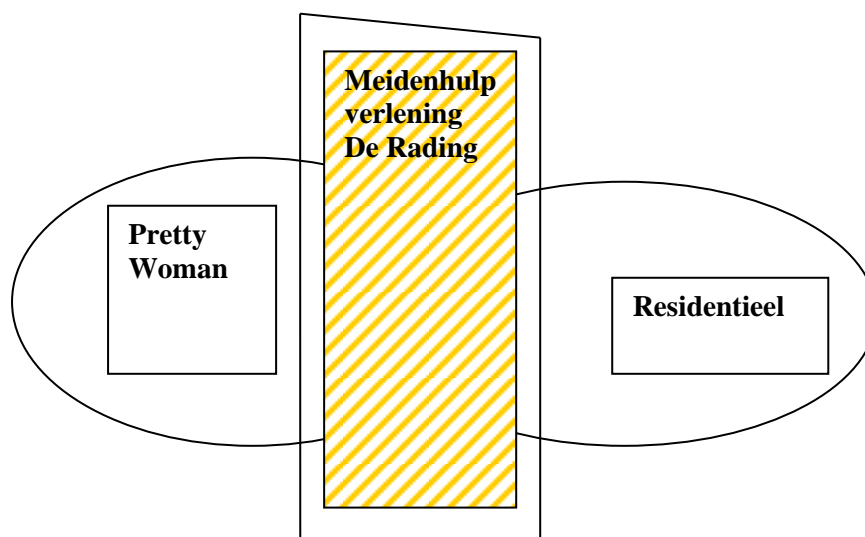
6. Aanbevelingen

De kern van de aanbeveling betreft het advies om door te gaan met het ontwikkelen van een methodiek voor meidenhulpverlening. Op basis van de literatuur kan worden vastgesteld dat een categorale vorm van meidenhulpverlening aansluit bij de behandelbehoefte van een grote groep meiden. Zowel het initiatief van de opdrachtgevers om een methodiek te ontwikkelen als de impliciete overtuigingen van de medewerkers dat een algemene methodiek gewenst zou zijn ten behoeve van samenwerkingsmogelijkheden en expertise-uitwisseling, sluiten aan bij deze theoretische vaststelling. Hierbij dient te worden opgemerkt dat conceptueel helder moet zijn wat er onder een methodiek wordt verstaan.

De Rading moet zich echter realiseren dat zowel op beleidsmatig niveau als op inhoudelijk niveau eerst nog een stevige fundering moet worden gelegd alvorens er een kans van slagen is om de methodiekontwikkeling in een succesvol traject te plaatsen.

De aanbeveling ten aanzien van het leggen van fundering op beleidsniveau

De structuur en beleidlijnen omtrent meidenhulpverlening vraagt om een duidelijk plaatje. Voorgesteld wordt om het gebied van de meidenhulpverlening als volgt af te bakenen:

Figuur 4. Meidenhulpverlening binnen De Rading

Als meidenhulp organisatorisch wordt afgebakend biedt dat een overzichtelijk terrein om over te gaan tot methodiekontwikkeling. Het gaat dan om een overkoepelend denk- en werkkader voor de meidenhulpverlening in De Rading, waarbinnen de doelen en werkwijze van de

ambulante poot zijn afgestemd op de doelen en werkwijze van de residentiële poot. Eenheid en onderscheid worden in een methodiek gevangen.

Belangrijk is dat het management formuleert om welke doelgroepen het gaat en aan welke doelen er per afdeling moet worden gewerkt. Het gaat om de fundamentele bezinning op de vraag:

Wat wil men met de meidenhulpverlening in De Rading?

Het is duidelijk dat het formuleren van doelen en later ook het evalueren van doelen een lastige kwestie is. Bij het type meisjes waar men de hulp op wil richten lijken er gevaren te bestaan bij het formuleren van de problemen in concreet waarneembaar gedrag. De validiteit en betrouwbaarheid van de metingen staan onder druk en de flexibiliteit van het werk lijkt te worden bedreigd. Zelfs de veiligheid wordt beknelde omdat er angst bestaat om afgerekend te worden. Ondanks deze bezwaren wordt niettemin geadviseerd om de doelstellingdiscussie hoog in het vaandel te plaatsen bij de voornemens om een methodiek te ontwikkelen. Daarbij wordt gewezen op de mogelijkheid om doelstellingen niet alleen te formuleren in producten maar ook in processen. Bovendien staat een kwaliteitssysteem zoals bijvoorbeeld het INK ter beschikking om de processen van kwaliteitsverbetering in beeld te brengen, juist op basis van de evaluatie van doelen. Als deze exercities worden doorgemaakt kunnen op basis van een gekozen implementatiemodel de fasen in het proces transparant worden gemaakt. Dit biedt mogelijkheden om medewerkers bij de processen te betrekken en de weerstand tegen veranderingen te doorbreken. Het veranderen zal makkelijker kunnen worden gebaseerd op een andere kleurdruk dan de gele, die momenteel de veranderingen probeert aan te zwengelen. Daarbij wordt geadviseerd om het beleid tegelijkertijd vorm te geven vanuit een horizontale en verticale dimensie. Daarbij moet De Rading zich realiseren dat dit consequenties heeft voor de organisatiecultuur en de managementstijl.

Dit advies om veranderingen door te voeren sluit niet geheel aan bij de opvattingen zoals door een aantal informanten, werkend binnen de residentiële poot in dit onderzoek, zijn weergegeven. Een aantal noemt zich tevreden met de verworven autonomie en de mogelijkheden om op een creatieve en flexibele wijze maatwerk te kunnen leveren. De angst dat het werk zal verschrompelen kan worden weggenomen door de borging van het contextuele referentiekader waarbinnen de hulp zal worden blijven gegeven. Dit referentiekader is bij uitstek een kader waarbinnen de zorgethiek ruimte krijgt binnen de regels. Aan dit aspect kan expliciet aandacht worden besteed bij de beleidsontwikkeling. Juist die medewerkers die

methodiekontwikkeling zien als een bedreiging voor deze zorgethiek, zouden betrokken moeten worden bij de integratie van het contextuele perspectief in de methodiekbeschrijving. Op dezelfde wijze zal de ontwikkelde en geaccrediteerde methodiek van Pretty Woman een zichtbare plek moeten hebben binnen de methodiek van meidenhulpverlening in De Rading. In het onderzoek is duidelijk geworden dat men op De Rading te maken heeft met betrokken en bevlogen hulpverleners en deze kwaliteit moet bovenal geborgd blijven. Daarom gaat het erom dat de medewerkers het gevoel krijgen dat ze door de veranderingen juist in hun kracht worden gezet en dat de veranderingen geleid worden door het besef van 'empowerment'. De overtuiging die geleid wordt door de uitspraak 'samen sterk' zou de lijfspreuk moeten worden die door alle betrokken medewerkers is geïnternaliseerd.

De aanbeveling ten aanzien van het leggen van fundering op inhoudelijk gebied

Bij het ontwikkelen van methodieken is het van belang om enerzijds de doelgroepen en de doelen en anderzijds de taken en functies van de medewerkers helder te omschrijven en met elkaar in verband te brengen. Dan is het duidelijk wat men wil bereiken en op welke manier. Dan kunnen ook onderscheidingen gemaakt worden tussen de residentiële en ambulante poot. Van daaruit kan worden bepaald op welke gebieden gezamenlijke of aanpalende expertise moet worden ingezet.

Als vanuit deze concepten het werkkerrein van de ambulante poot en de residentiële poot wordt vergeleken kan een differentiatie worden vastgesteld tussen het pedagogisch kader waarbinnen de residentiële poot opereert en het meer psychologisch kader waarbinnen de ambulante poot opereert.

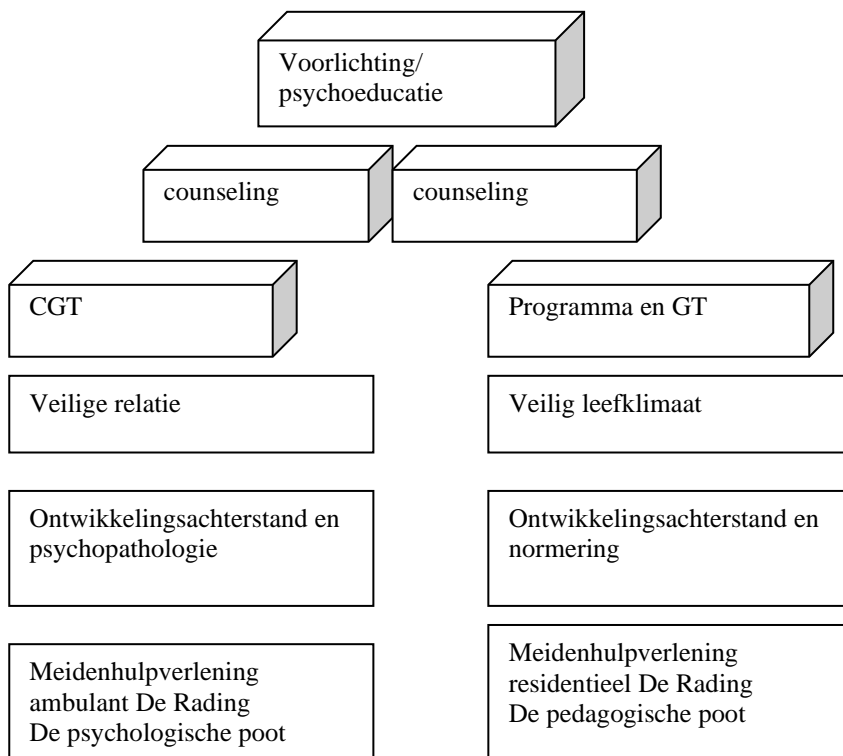
Voortschrijdend inzicht ten aanzien van de pedagogische en psychologische kaders die verbonden zijn met de ambulante respectievelijk residentiële poot van de meidenhulpverlening wordt het volgende tweeledige advies gegeven:

- baseer de fundamenteën van beide pooten op een definiëring van doelgroep en doelstellingen en de noodzakelijke condities.
- beschrijf de interventiemogelijkheden die passen bij de ambulante poot en de residentiële poot en bepaal waar sprake is van een duidelijk onderscheid en waar er sprake is van aansluiting en uitwisseling.

Kijkend naar de huidige situatie van De Rading zou hierover de volgende beschouwing van dienst kunnen zijn (zie figuur 5). Op de eerste plaats worden de stevige pijlers zichtbaar waar

beide poten op moeten zijn gebaseerd, op de tweede plaats wordt het onderscheid en de afstemming van de diverse interventies in beeld gebracht. Op deze manier blijft de unieke kern van beide poten overeind met daarbij het onderscheid in doelstelling en werkwijze, maar de afstemming en daarmee de onderlinge samenwerking is geborgd, zodat het geheel te vangen is in een methodiek meidenhulpverlening voor De Rading met daarbinnen een psychologische en een pedagogische kern. De hulpverleners van de residentiële poot beschikken over expertise die betrekking heeft op vorming en opvoeding op een groot aantal levensgebieden en de hulpverleners van de ambulante poot beschikken over specialistische expertise over vorming en psychologische begeleiding ten aanzien van een klein aantal levensgebieden. Een competentiestrijd en angst voor diskwalificatie kan plaats gaan maken voor expertiseontwikkeling en kwalificatie.

Meidenhulpverlening in De Rading richt zich op de doelstelling om ‘sterke meiden’ te vormen door het bundelen van krachten uit het psychologische en pedagogische veld.

Figuur 5. Model van samenwerking ambulante - residentieel

Bij de residentiële poot staat men voor de opdracht om meiden die te maken hebben met specifieke meidenproblematiek te stimuleren bij het leren van vaardigheden op diverse levensgebieden binnen een normatief kader. Pedagogische verantwoordelijkheid is de leidraad van het handelen van de medewerkers. Het creëren van een veilig leefklimaat betekent inzicht en overzicht in groepsdynamische processen maar ook het beschermen tegen gevaar. Bij de bejegening en programmering moet men gebruik kunnen maken van cultureel-antropologische kennisgebieden. Aan de ontwikkelingstaken moet worden gewerkt door het aanbieden van een gevarieerd programma, zodat de meiden te maken krijgen met taken die hen stimuleren om nieuwe vaardigheden te leren. Gedragstherapie is een theoretisch kader waar interventies uit voortkomen waarvan de effectiviteit bewezen is. Taken op sportief gebied zouden een zinvolle aanvulling zijn op het programma omdat daarmee doelen kunnen worden bereikt die specifiek liggen op het terrein van meidenuitvoering. Vanwege de langdurige en intensieve contacten in het dagelijks leven zijn in de residentiële settings veel momenten die gelegenheid bieden tot zorg en individuele aandacht waardoor een natuurlijke basis voor counselinggesprekken voorhanden is. Tenslotte kan voorlichting worden ingebed in de programmering. Belangrijk is om te beseffen dat dit aanbod is afgestemd op de brede doelgroep en voor de aanpak van de pedagogische vraagstukken van meiden die genormeerd moeten worden en achterstanden in de ontwikkeling moeten worden ingehaald zowel op praktisch als op relationeel gebied.

De ambulante poot van De Rading zal doorgaans te maken hebben met de meisjes uit de residentiële groepen die geïndiceerd zijn voor deze behandeling die binnen een meer psychologisch kader zal worden aangeboden. De doelen hebben meer betrekking op de pathologische achterstanden en mogelijk op aspecten van psychopathologie. De hulpverlenersrelatie is gebaseerd op vertrouwen en veiligheid. Interventies voor de aanpak van deze problemen zouden gebaseerd kunnen worden op de cognitieve gedragstherapie omdat ook de effectiviteit van interventies binnen dit kader bewezen is. Omdat een systemische aanpak van deze interventies geboden is, wordt de residentiële poot automatisch betrokken bij de uitvoering van de interventies. De counseling die ook past binnen het psychologisch kader vindt afzonderlijk plaats, los van de counselinggesprekken op de leefgroep. Ten aanzien van voorlichting kan echter een stimulerende uitwisseling plaats vinden van ideeën en mogelijkheden.

Een speciale opmerking dient hier te worden geplaatst over het geheimhoudingsdilemma: De WGBO (Wet Geneeskundige Behandelingsovereenkomst) behandelt het dilemma tussen 'privacy' enerzijds en de plicht informatie door te spelen.

Indien een werksoort valt binnen het domein waarbinnen deze wet geldig is (vermoed wordt dat de ambulante poot van De Rading hierbinnen valt) dan wordt privacy gediceerd, tenzij men inschat dat zeer grote schade aan de cliënt (het meisje) of iemand daarbuiten alleen kan worden tegengehouden als het recht op privacy wordt doorbroken.

Op het moment dat medewerkers handelen vanuit een pedagogische verantwoordelijkheid (de residentiële groepen) is de beroepscode anders en is er meer grond om met andere pedagogische verantwoordelijken informatie over het meisje door te spelen. In alle gevallen is het belangrijk om de regels en afspraken hierover transparant te hebben, zowel voor het meisje als voor alle betrokken medewerkers.

Wanneer bijvoorbeeld dit model wordt uitgewerkt door Fides en Pretty Woman is een casusbespreking door de teamleiders van de betreffende poten een concreet uitgangspunt om aan de inhoud te gaan werken. Als beide teamleiders concrete ideeën structureel uitwerken met de eigen medewerkers en vervolgens structureel doorspreken met hun collega-teamleiders van de meidenuitvoering kan vanuit de basis de meidenuitvoering in gang worden gezet. Zo kunnen uiteindelijk in het kader van trajectvorming meer concrete ideeën ontstaan over een besloten variant van de leefgroep en een categorale meiden-KTC. Het biedt een eerste begin van een methodiek die gelegenheid biedt om verder door te ontwikkelen naar alle betrokkenen van de meidenuitvoering.

Referenties

- Baarda, D. B., Goede, M. P. M. de, & Teunissen, J. (2001). *Kwalitatief onderzoek*. Groningen: Stenfert Kroese.
- Berman, P. (1990). Group therapy techniques for sexually abused preteen girls. *Child Welfare*, 69, 239-252.
- Bryant, E. S., Garrison, C. Z., Valois, R. F., Rivard, J. C., & Hinkle, K. T. (1995). Suicidal behavior among youth with severe emotional disturbance. *Journal of Child and Family Studies*, 4, 429-443.
- Caluwé, L. de, & Vermaak, H. (1999). *Leren veranderen*. Alphen aan den Rijn: Samson.
- Celano, M., Hazzard, A., Webb, C., & McCall, C. (1996). Treatment of traumatic beliefs among sexually abused girls and their mothers: An evaluation study. *Journal of Child Psychology*, 24, 1-17.
- Craft, L. L., Pfeiffer, K. A., & Pivarnik, J. M. (2003). Predictors of physical competence in adolescent girls. *Journal of Youth and Adolescence*, 32, 431-438.
- Green, S. M., Russo, M. F., Navratil, J. L., & Loeber, R. (1999). Sexual and physical abuse among adolescent girls with disruptive behavior problems. *Journal of Child and Family Studies*, 8, 151-168.
- Colebatch, H. K. (2002). *Policy*. New York: Open University Press.
- Henrich, C. C., Brookmeyer, K. A., Shrier, L. A., & Shahar, G. (2006). Supportive relationships and sexual risk behavior in adolescence: An ecological – transactional approach. *Journal of Pediatric Psychology*, 31, 286-297.
- Holforth, M. G., & Castonguay, L. G. (2005). Relationship and techniques in cognitive- behavioral therapy – a motivational approach. *Psychotherapy: Theory, Research, Practice, Training*, 42, 443-455.
- Hwang, S., & Bedford, O. (2003). Precursors and pathways to adolescent prostitution in Taiwan. *The Journal of Sex Research*, 40, 201-210.
- James, S. L., Osborn, F., & Oetting, E. R. (1967). Treatment for delinquent girls: The adolescent self-concept group. *Community Mental Health Journal*, 3, 377-381.
- Keenan, K., Loeber, R., & Green, S. (1999). Conduct disorder in girls: A review of the literature. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 2, 3-19.
- Kirshner, K. S. (1994). Fostering the sense of self: Group psychotherapy for girls in early adolescence. *Journal of Child and Adolescent Group Therapy*, 4, 27-45.
- Miller, K. E., Barnes, G. M., Melnick, M. J., Sabo, D. F., & Farell, M. P. (2002). Gender and racial/ethnic differences in predicting adolescent sexual risk: Athletic participation versus exercise. *Journal of Health and Social Behavior*, 43, 436-450.
- Okamoto, S. K. (2003). The function of professional boundaries in the therapeutic relationship between male practitioners and female youth clients. *Child and Adolescent Social Work Journal*, 20, 303-313.
- Ponton, L. E. (1993). Issues unique to psychotherapy with adolescent girls. *American Journal of psychotherapy*, 47, 353-372.
- Raadsen, R., & Knorth, E. J. (2000). *Methodiekvernieuwing in de jeugdhulpverlening*. Amsterdam: SWP.
- Sadowski, H., Trowell, J., Kolvin, I., Weeramanthri, T., Berelowitz, M., & Gilbert, L. H. (2003). Sexually abused girls: patterns of psychopathology and exploration of risk factors. *European Child and Adolescent Psychiatry*, 12, 221-230.
- Santrock, J. W. (2005). *Adolescence*. New York: McGraw-Hill.

- Ten Berge, E. in Schuyt, Th. N. M., & Steketee, M. (1998). *Zorgethiek*. Utrecht: SWP.
- Thomas, J. J., & Daubman, K. A. (2001). The relationship between friendship quality and self-esteem in adolescent girls and boys. *Sex Roles, 45*, 53-65.
- Weggeman, M. (1997). *Organiseren met kennis*. Schiedam: Scriptum.
- Wet Geneeskundige Behandelingsovereenkomst (n.d.). Gevonden op 18 december 2007, op <http://www.hulpgids.nl/wetten/wgbo.htm>
- Wicks-Nelson, R., & Israel, A. C. (2006). *Behavior disorders of childhood*. New Jersey: Pearson Education.
- Yperen, T. van (2003). *Gaandeweg*. Utrecht: NIZW
- Zoest, C. van (2005). *Kwaliteitszorg voor non-profitorganisaties*. Soest: Nelissen.

Bijlage 1 Respondenten

Meidenhuis Gesproken met:

- S. Molendijk (30 jaar), sedert 7 jaar pedagogisch medewerker in de crisisopvang. Opleiding: MWD, contextueel basis, vervolg – en supervisieopleiding.
- C.Veregghen (26), pedagogisch medewerker (1 jaar stage, 5 jaar in dienst). MWD, Pedagogische Wetenschappen 3^e jaar UvA, contextueel basis (in opleiding).

Fides Gesproken met:

- S. van Oosterom (27 jaar), pedagogisch medewerker Fides sinds 8 maanden, daarvoor 5 jaar meidenhuis. Opleiding: SPH
- A. van Deermen (27), pedagogisch medewerker Fides sinds 8 maanden daarvoor 3 jaar meidenhuis en 1 jaar KTC. Opleiding: Volgt momenteel de opleiding MWD.

KTC Gesproken met:

- H. Cöhrs (42), 5 jaar op De Rading, waarvan 2 jaar op de besloten unit voor meidenhulpverlening, 7 jaar gevangenis, 1 jaar Overberg. Opleiding: SPW, cursussen contextueel.... bezig met opleiding voor homeopathie.

Pretty Woman Gesproken met:

- J.Meijer Nauws (38), 1 jaar Pretty Woman, 1 jaar pleegzorg, 2 jaar Meidenhuis. Opleiding: SPH en kunstacademie. Contextueel....
- L. Gelauf (26), Pretty Woman vanaf 2005, 2 jaar stage dakloze vrouwen in Wenen en crisisopvang Doetichem. Opleiding: bezig met HBO Maatschappelijk werk.

Teamleiders Gesproken met:

- A.Willems, teamleider crisisopvang 'het Meidenhuis' 30 jr., sinds .. maanden, Barentze forensische orthopedagogiek. Opleiding: B-verpleegkundige, management in de zorg.
- S. Boogaards (28 jr.), teamleider leefgroep Fides per 6 maanden. Opleiding SPH.
- N.Nijhof (30 jaar), teamleider K.T.C. Reigerskamp 1 jaar, K.T.C. Hoopgendorp 4 jaar, Meidenhuis 1 jaar. Opleiding: Humanistiek (4 jaar), maatschappelijk werk en dienstverlening.
- E. Kölzer (39), teamleidster KTC Leidsche Rijn sinds 2002. Daarvoor teamleidster bij de Ubit. Sinds 1997 bij De Rading. Opleiding: HBO-j.
- I.Voorhout (43), teamcoördinator ambulante afdeling De Rading, waaronder Pretty Woman. Sinds 5 jaar werkzaam op De Rading. Opleiding: HBO-j en post-HBO.

Afdelingsleiders Gesproken met:

- R. van Hussen, afdelingsmanager KTC
- M. afdelingsmanager Crisisopvang (Meidenhuis) en leefgroep (Fides)
- Jan-Hein afdelingsmanager Pretty Woman

Bijlage 2 Voorlichting

<h3>Methodiekontwikkeling Meidenuhulpverlening</h3> <p>Onderzoek t.b.v. de Inventarisatie van standpunten</p>	<h3>Meidenuhulpverlening</h3> <p>Meiden van de Rading</p> <p>In de knel.....</p> <p>Hoe helpen we hen weer op de been?</p>
<h3>De droom</h3> <ul style="list-style-type: none">■ Eén methodiek voor alle werksoorten■ Aanwezige expertise integreren■ Draagvlak bij de medewerkers■ Kwaliteitsbeleid 	<h3>Het idee</h3> <p>Beleidsontwikkeling bottom-up</p> <p>Praktijkgericht onderzoek</p>
<h3>Doel van het onderzoek</h3> <p>Inventariseren van standpunten over:</p> <ul style="list-style-type: none">- Het idee van één methodiek Meidenuhulpverlening- Inhoud en randvoorwaarden- Kwaliteitsbeleid	<h3>Kwalitatief Onderzoek</h3> <p>6 Focusgroepen:</p> <ul style="list-style-type: none">■ KTC behandelgroep■ Fides■ Crisisopvang meidenuhuis■ Pretty Woman ambulante■ Teamleiders en Behandelcoördinatoren■ Afdelingsmanagers

Vraagstelling

Welke standpunten van de hulpverleners en hun leidinggevenden over de ontwikkeling en implementatie van Meidenhulpverlening in de residentiële en ambulante afdeling van de Rading kunnen worden onderscheiden ?

Deelvragen

- Hoe kijken de hulpverleners en hun leidinggevenden aan tegen de ontwikkeling en implementatie van één methodiek Meidenhulpverlening –ambulant en residentieel- in de Rading?
- Hoe kijken de hulpverleners en hun leidinggevenden aan tegen de inhoud en randvoorwaarden van de Meidenhulpverlening –ambulant en residentieel- binnen de Rading?
- Hoe kijken de hulpverleners en hun leidinggevenden aan tegen kwaliteitsbeleid t.b.v. de ontwikkeling en implementatie van de methodiekontwikkeling Meidenhulpverlening in de Rading?

Thema's

- Eén methodiek voor de residentiële en ambulante hulpverlening in de Rading?
*wat zijn de kansen ?
waar liggen de bedreigingen?*
- Inhoud en randvoorwaarden.
*wat werkt ?
wat is daarvoor nodig?*
- Kwaliteitsbeleid.
*hoe toon je aan dat er resultaten zijn?
wat is nodig voor verdere professionalisering?
hoe geven we vorm aan samenwerking?*

De Producten

Gefundeerde methodiek

- Aansluiten bij de expertise
- Integreeren van praktijkkennis
- Beschrijven van het denken over de praktijk
- Doorontwikkelen

Effectiviteit	Niveau	
Werkzaam	'Aantonen'	4
Doeltreffend	'Tonen'	3
Veelbelovend	'Onderbouwen'	2
Potentieel	'Beschrijven'	1
Effect onbekend	'Aanmodderen'	0

Effectiviteitsladder van Veerman

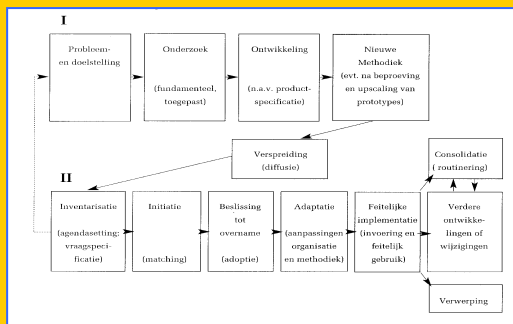
De producten

Gefundeerde start

Visie op essentiële onderdelen van de methodiekontwikkeling in beeld.

Bij verandering aansluiten bij hetgeen er op de werkvloer leeft.

Veranderen = samen leren

Kwaliteitsbeleid

- Praktijkontwikkeling
- Wetenschap
- Beleid

Bijlage 3 Vragen ten behoeve van het half-gestructureerd interview

Domein 1.

Visie op methodiekontwikkeling meidenuhulpverlening in De Rading

1. Meidenuhulpverlening.

- Welke voorstelling hebben jullie daarbij? Wat verstaan jullie daaronder?

Methodiekontwikkeling.

- Welke voorstelling hebben jullie daarbij? Wat verstaan jullie daaronder?

2. Hebben jullie een beeld van wat andere collega's (andere werksoorten, leiding en afdelingsmanagers hieronder verstaan)?

3. Als binnen De Rading de ontwikkeling van een methodiek voor meidenuhulpverlening een belangrijke prioriteit wordt, welke kansen levert jullie dat dan?

4. Als binnen De Rading de ontwikkeling van een methodiek voor meidenuhulpverlening een belangrijke prioriteit wordt, welke bedreigingen zien jullie dan?

Domein 2.

Visie op meidenuhulpverlening in de werksoort

1. Welke problematiek komt in aanmerking voor meidenuhulpverlening in de betreffende werksoort?

2. Op welke levensgebieden zul je doelen stellen als het gaat om specifieke meidenuhulpverlening?
(concreet de 8 domeinen noemen die ook gekoppeld zijn aan de ontwikkeltaken van het CM).

3. Welke prioritering zal waarschijnlijk zijn binnen meidenuhulpverlening? Bijvoorbeeld de verwachte drie belangrijkste doelen.

4. Aan welke interventies denk je? Welke activiteiten zie je als hulpverlener voor je die specifiek passen in meidenuhulpverlening?

5. Welke omstandigheden zijn voor de meiden wenselijk om te kunnen profiteren van de aangeboden hulp? Welke condities zou je willen scheppen?

6. Wat heb je als hulpverlener/team nodig om goed te kunnen functioneren binnen de meidenuhulpverlening?

Domein 3.

Visie op kwaliteitsbeleid ten behoeve van meidenuhulpverlening in De Rading

1. Hoe zouden jullie de resultaten van de meidenuhulpverlening willen presenteren? Welke mogelijkheden zie je en wanneer zal het moeilijk worden?
2. Wat betekent het voor jullie als de resultaten zichtbaar moeten worden gemaakt?
3. Hoe denken jullie over professionalisering en deskundigheidsbevordering op het gebied van meidenuhulpverlening? Welke wensen hebben jullie op dat terrein, hoe belangrijk acht je het?
4. Hoe zou er kunnen worden samengewerkt met andere werksoorten binnen De Rading?
5. Hoe kijk je aan tussen de uitwisseling van expertise tussen instellingen?
6. Zien jullie mogelijkheden voor 'trajectbehandeling' zowel binnen jullie instelling als tussen collega-instellingen ?

Domein		Crisisopvang	Fides	KTC	Pretty Woman
1	Meidenuitverlening en methodiek	<ul style="list-style-type: none"> - risicowervend gedrag - weerbaarheid - laag zelfbeeld - opvang bieden 	<ul style="list-style-type: none"> - kwetsbare meiden - weerbaarheid en zelfbeeld - mannen/ jongens in de hulpverlening zijn een storende factor 	<ul style="list-style-type: none"> - loverboy-meiden - mobiliseren - actieve houding hulpverlener 	<ul style="list-style-type: none"> - straatmeiden - slachtoffermeiden - misbruikrelaties - ook hulp aan het gezin - netwerk van belang
		<ul style="list-style-type: none"> - algemene richtlijnen voor probleemoplossing - helicopterview - geen protocol 	<ul style="list-style-type: none"> - startpunt en houvast - doelgericht en bewust - geen protocol 	<ul style="list-style-type: none"> - vanuit een bepaalde visie - twee pijlers: 'lange adem hebben' en 'transparantie' - grondhouding: geduld en vertrouwen 	<ul style="list-style-type: none"> - methodiek is van belang - vraagteken bij 1 methodiek voor ambulante en residentiële - geen protocol
	Risico-kansenbalans (+) (-)	<ul style="list-style-type: none"> + expertise van De Rading (contextuele aanpak) integreren + standpunten uitwisselen houdt scherp 	<ul style="list-style-type: none"> + beter op elkaar aansluiten (trajectvorming) + duidelijkheid over inzet van elkaars expertise + motivatieverhogend 	<ul style="list-style-type: none"> + voor onervaren collega's + voor laissez-faire stijl - lastig en statisch - niet op iedereen toepasbaar 	<ul style="list-style-type: none"> + meer samenwerking + meer kennisoverdracht + meer bestaansrecht PW
2	Doelgroep en doelen	<ul style="list-style-type: none"> - risicomeiden - allochtone meiden - onderdak (wonen) - werken - relatie met ouders 	<ul style="list-style-type: none"> - engelen en zondebokken - geluk zoeken bij de ander - lage zelfwaardering - misbruikrelaties - Relatie met ouders - Uiterlijk - Sociale contacten - Seksualiteit en intimiteit 	<ul style="list-style-type: none"> - straatmeiden - problemen met thuis - loverboy-meiden - werken - sociale contacten - uiterlijk en gezondheid - intimiteit en seksualiteit 	<ul style="list-style-type: none"> - kwetsbare meiden seksueel/relatieel - onvoldoende zelfvertrouwen - positie t.o.v. ouders - seksualiteit - sociale contacten
	Interventies en condities	<ul style="list-style-type: none"> - mentorgesprekken - groeps gesprekken - werkboeken (token-systeem) - grotere behuizing - goede verzorging - dubbele diensten 	<ul style="list-style-type: none"> - seksuele voorlichting - thema-avonden - observaties - individuele aandacht (gesprekken) - coaching van medewerkers 	<ul style="list-style-type: none"> - contextueel referentiekader - risico om in het loverboy circuit terecht te komen moet zijn geweken - aandacht aan het team 	<ul style="list-style-type: none"> - Het RET-TOM-model - contextueel benaderen - Psycho-educatie (film/ docu's) - groepsreflecteren - laagdrempeligheid - werkrelatie PW en mentor/verzorger
3	Resultaten	<ul style="list-style-type: none"> - Care4 (geen matching) - verslagen - alternatief: volledige bezetting 	<ul style="list-style-type: none"> - GAS-scores - bezetting 	<ul style="list-style-type: none"> - Care4 - GAS-scores 	<ul style="list-style-type: none"> - problematiek in kaart - beschrijving processen - enorme tijdsinvestering
	Samenwerking en deskundigheid	<ul style="list-style-type: none"> - Uitwisseling van deskundigheid - trajectbehandeling - samenwerking met KTC en PW verbeteren 	<ul style="list-style-type: none"> - cursussen - intervisie - bedrijfscultuur - expertise-uitwisseling - trajectvorming 	<ul style="list-style-type: none"> - geen professionalisering - scholing in contextueel werken - info-middagen - persoonlijk contact - trajectvorming 	<ul style="list-style-type: none"> - supervisie/ intervisie - werkbegeleiding - trajectbehandeling - plaatser aanwijzen wegens zorg op indicatie

Fig.

Domein		Teamleiders	Afdelingsmanagers
1	Meidenhulpverlening en methodiek	<ul style="list-style-type: none"> - kwetsbare meiden - specifiek meidenproblematiek - geen jongens in de hulpverlening 	<ul style="list-style-type: none"> - specifiek meidenprobleem en specifieke aanpak - ontwikkelen eigenheid en zelfafbakening - disfunctionele cognities
		<ul style="list-style-type: none"> - eenduidige manier van samenwerken - een methodiek voor alle werksoorten kan niet 	<ul style="list-style-type: none"> - algemene visie - gezamenlijke grondhouding (attitude) - behoud van creativiteit
	Risico-kansenbalans (+) (-)	<ul style="list-style-type: none"> + algemene uitgangspunten + trajecten - verschil diverse werksoorten 	<ul style="list-style-type: none"> + betere samenwerking + betere kwaliteit van zorg + trajectvorming + PW centraler binnen meidenhulpverlening - angst bij medewerkers hun zelfbepaling in de methodiek kwijt te raken
2	Doelgroep en doelen	<ul style="list-style-type: none"> - loverboymeiden - seksualiteitsissue - wonen C KTC - werk/ onderwijs C KTC - vrije tijd KTC - gezondheid/ uiterlijk C PW - autoriteit/ instanties - sociale contacten PW - relatie ouders F KTC PW - seksualiteit/ intimiteit PW 	<ul style="list-style-type: none"> - loverboymeiden - misbruik (slachtoffer) - allochtone meiden - anorexia/ boulimia - wonen - werk/ onderwijs - vrije tijd - gezondheid/ uiterlijk - sociale contacten - relatie ouders - seksualiteit/ intimiteit
	Interventies en condities	<ul style="list-style-type: none"> - TOM-analyse, sociogram en genogram - contextuele benadering (PW niet) - goede hulpverlenerrelatie - grondhouding hulpverlener: authenticiteit - ruimtelijke capaciteit - dubbele diensten 	<ul style="list-style-type: none"> - diverse interventies - toewerken naar gemengde contacten - geheimhouding woonplek - geen agressie van buitenaf - werkbegeleiding
3	Resultaten	<ul style="list-style-type: none"> - C-toets - eindgesprekken - betere sturing 	<ul style="list-style-type: none"> - C-toets - Care4 - daagt medewerkers uit tot reflectie - moeilijke transparantie naar geldschietters
	Samenwerking en deskundigheid	<ul style="list-style-type: none"> - trainingen - ontwikkelingsbereidheid van het team - expertise-uitwisseling - trajectbehandeling 	<ul style="list-style-type: none"> - training (agressie-regulatie) - intervisie - expertise-uitwisseling - trajectbehandeling

Fig.

Domein		Literatuur
1	Meidenhulpverlening	<ul style="list-style-type: none"> - seksueel misbruik - lage zelfwaardering - suïcidegedachten - eetproblematiek
	Methodiek	<ul style="list-style-type: none"> - verschil methodiek (algemeen) en methode (invulling voor werksoort) - ingebed in de organisatie
	Risico-kansenbalans	<ul style="list-style-type: none"> + medewerkertevredenheid + cliënttevredenheid + afstemming in veranderingsdenken + aanwijzingen voor concreet handelen + stimulerend en motiverend - geen draagvlak
2	Doelgroep en doelen	<ul style="list-style-type: none"> - kwetsbare meiden - loverboy-meiden - misbruikrelaties - toetsen zelfbeeld aan anderen - wonen - werk/ onderwijs - vrije tijd - gezondheid/ uiterlijk - autoriteit/ instanties - sociale contacten - relatie ouders - seksualiteit/ intimiteit
	Interventies en condities	<ul style="list-style-type: none"> - contextuele benadering - thema-avonden - groepsgesprekken - cognitieve gedragstherapie - fysieke activiteiten/ participatie - goede hulpverlenerrelatie (seks vraagstuk) - hulpverlener heeft specifieke kennis van meidenproblematiek - hulpverlener heeft specifieke vaardigheden voor meidenhulpverlening
3	Resultaten	<ul style="list-style-type: none"> - medewerkertevredenheid - procesmeting - productmeting
	Samenwerking en deskundigheid	<ul style="list-style-type: none"> - trainingen - ontwikkelingsbereidheid van het team - expertise-uitwisseling